

Fauna obratlovců ČR a SR

6. Mammalia - Savci I

Euarchontoglires: hlodavci a zajíci

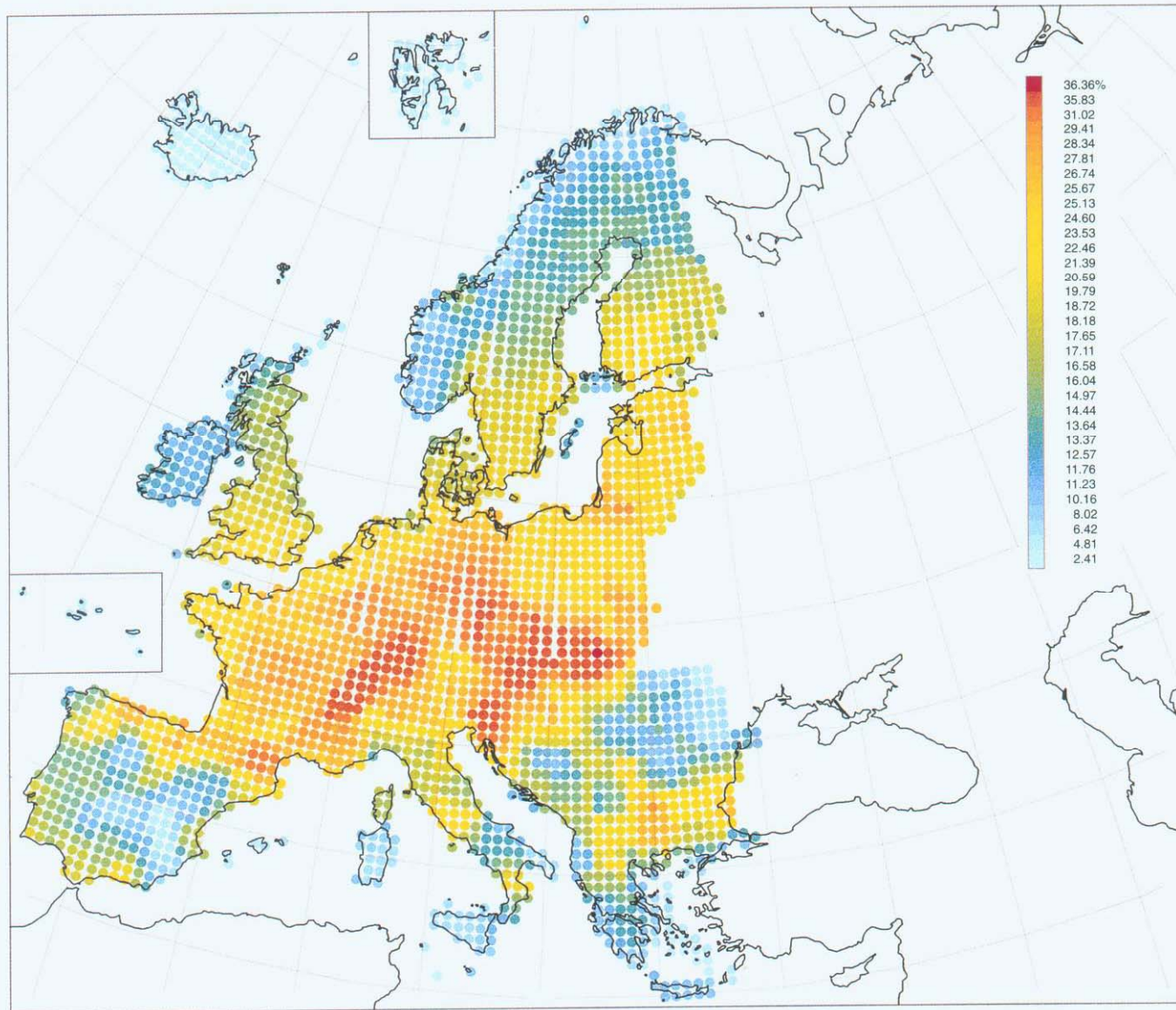
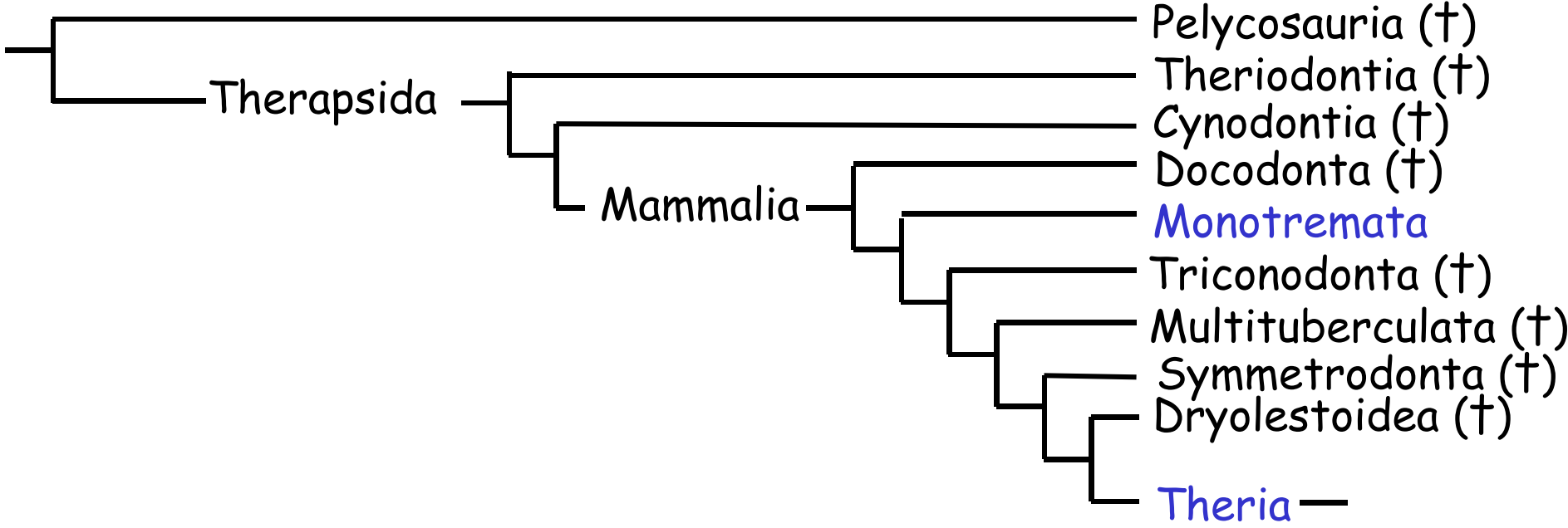
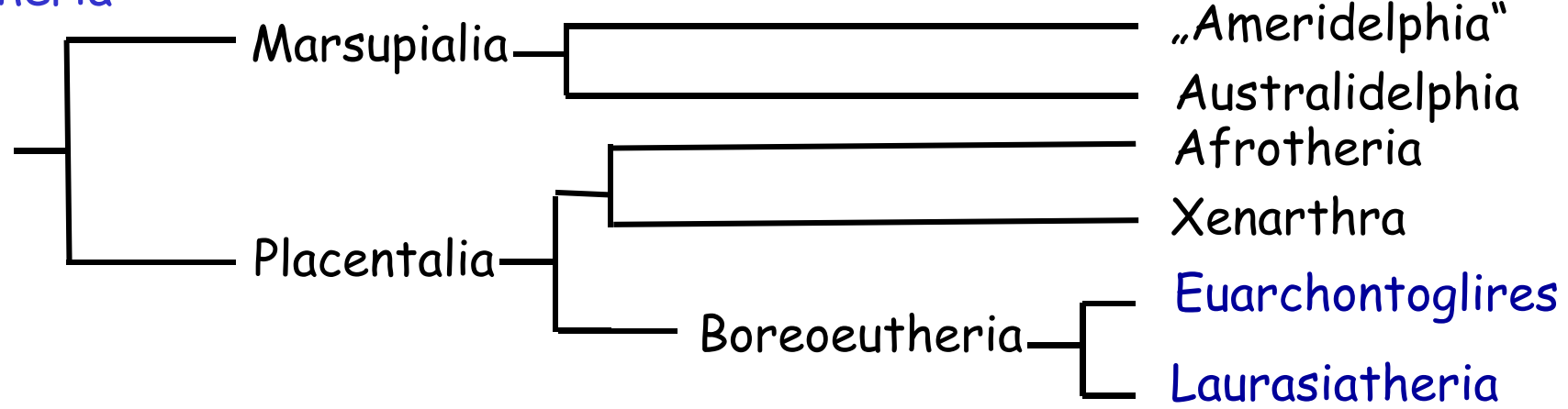

Figure 1 Species richness of mammals across Europe. This illustrative map was prepared using Worldmap software and shows species richness (number of species per grid square) with one level of smoothing. The entire atlas dataset has been used, including introduced species. There are some differences between the *Atlas Flora Europaea* UTM grid used by this software and the one used in the Atlas, particularly around the south-eastern borders of Europe and also in the treatment of some island groups.

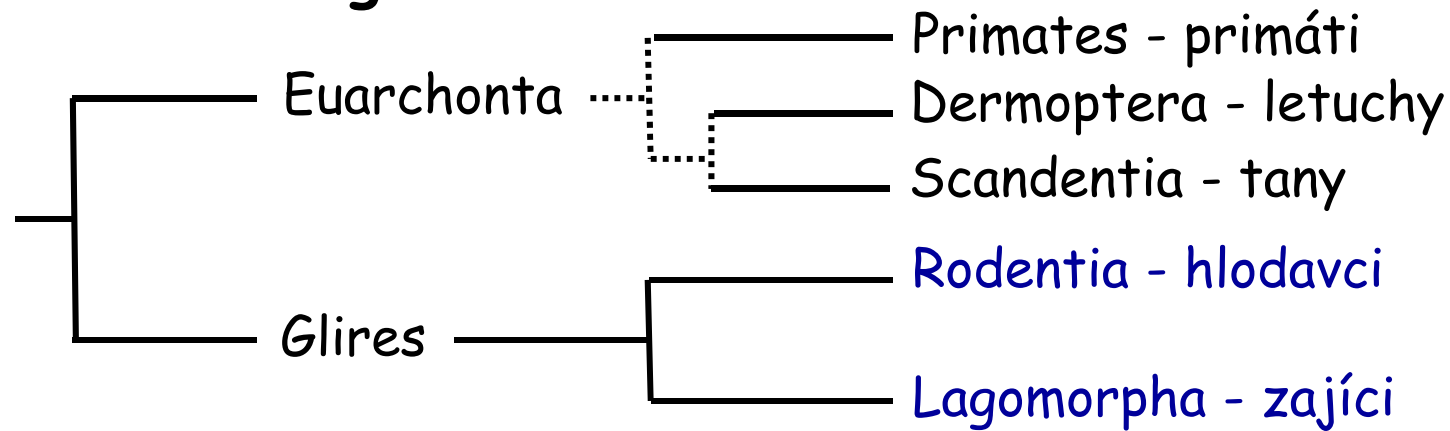
Synapsida

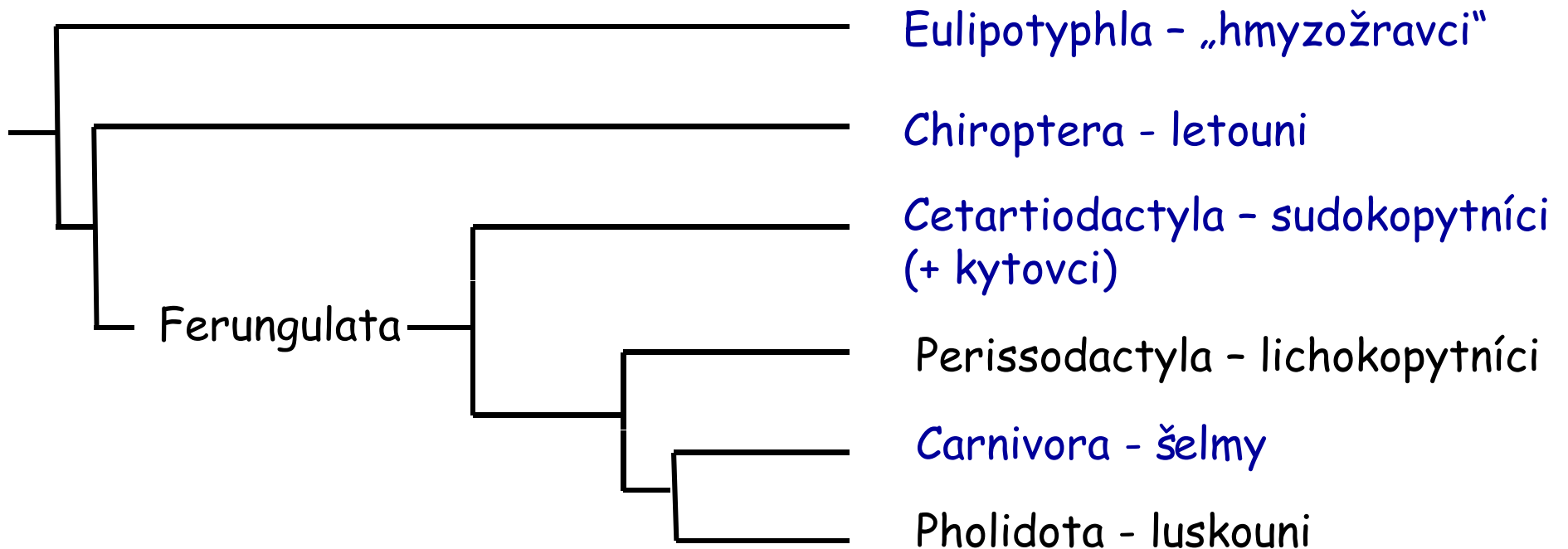
Theria

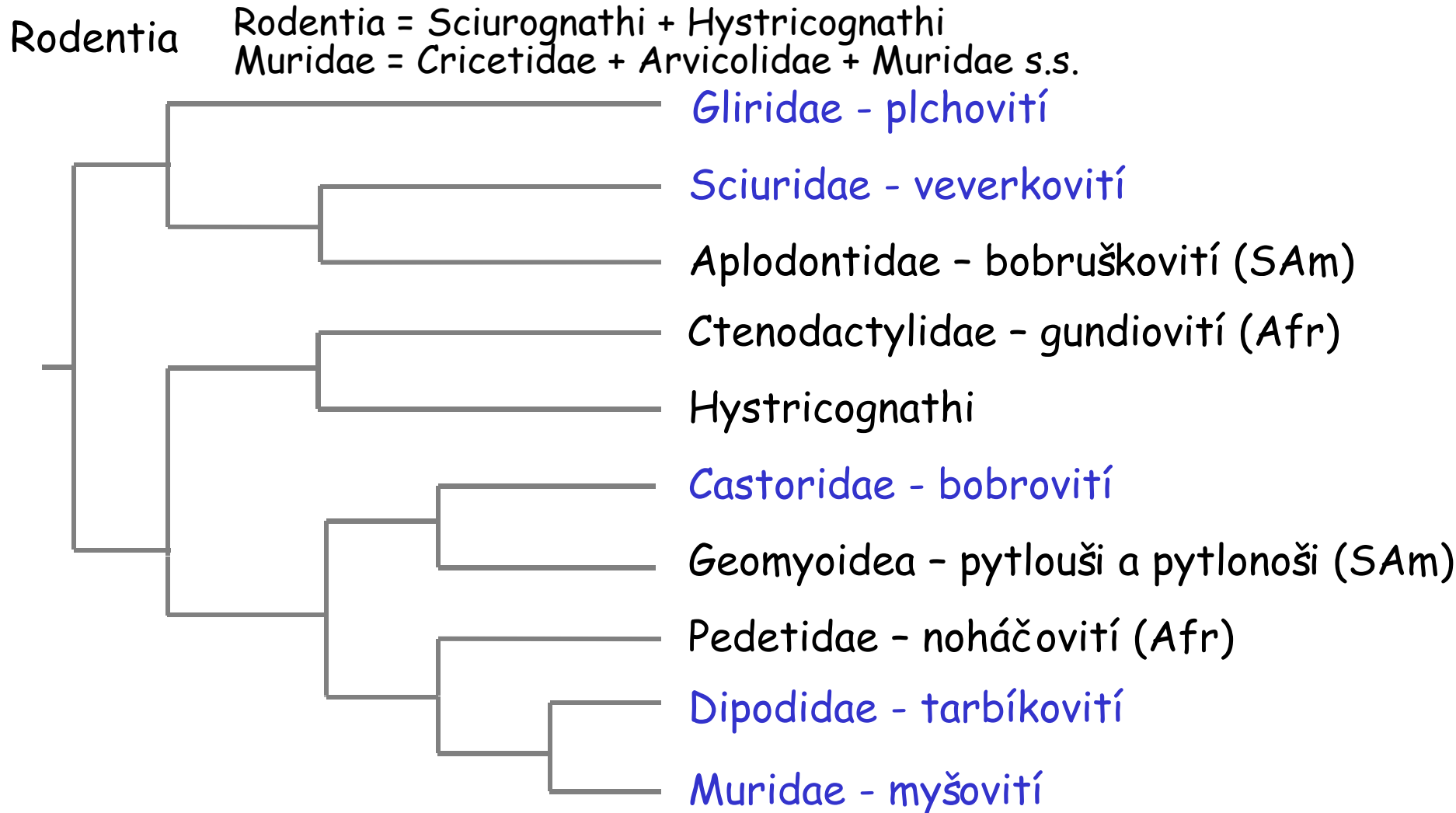

Euarchontoglires

Laurasiatheria

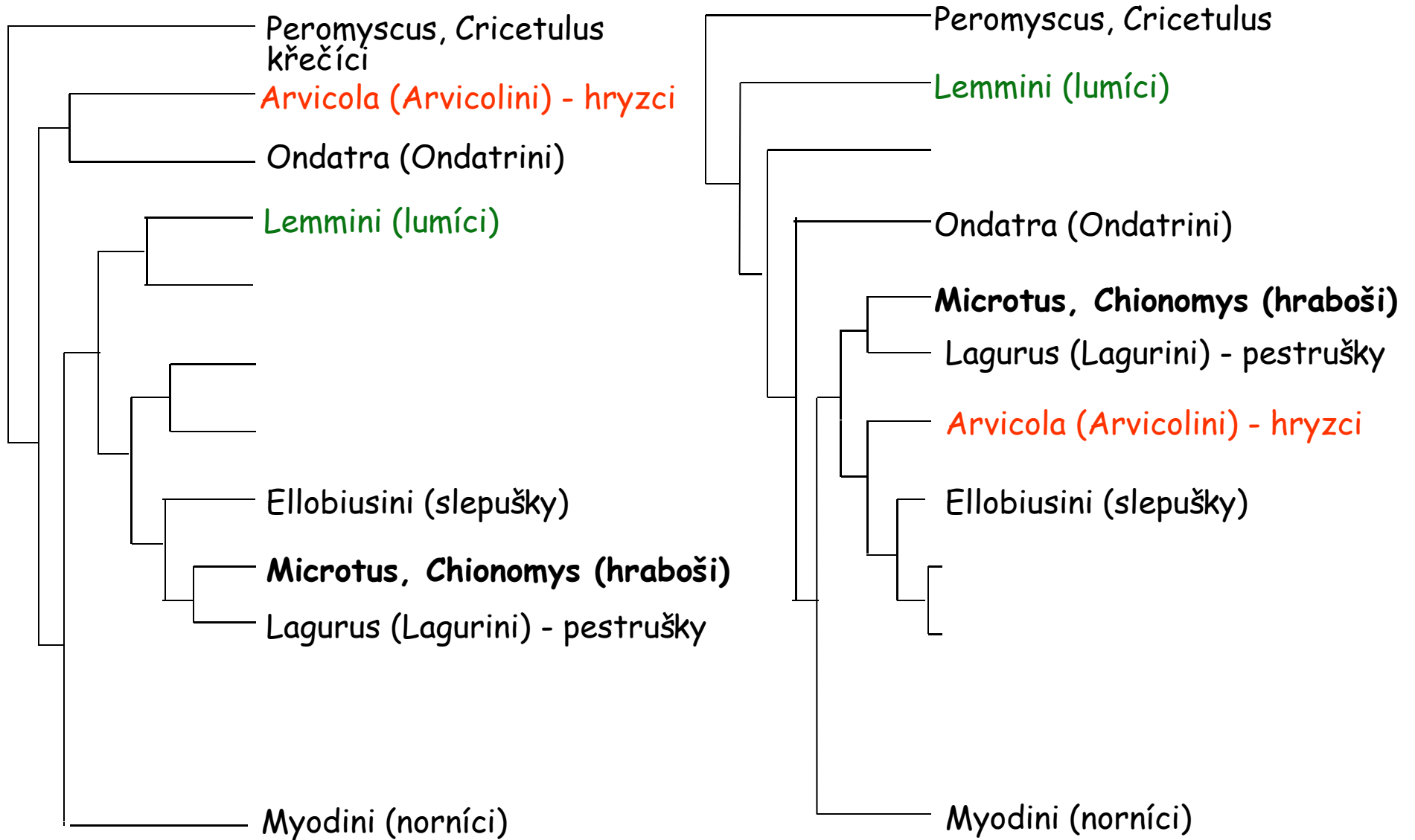

Hystricognathi = rypoši (Bathyergidae), dikobrazi (Hystricidae), morčata (Caviidae), činčily (Chinchilliidae), kapybary (Hydrochoeridae), nutrie (Myocastoridae)

Muridae - myšovití (1300) vč. křečkovití (Cricetidae), hrabošovití (Arvicolidae), rychlá evoluce

Microtinae - hrabošovité

Rodentia - hlodavci

Gliridae - plchovití

Muscardinus avellanarius (Linnaeus, 1758) - plšík lískový

Glis glis (Linnaeus, 1766) (syn. *Myoxus glis*) - plch velký

Dryomys nitedula (Pallas, 1778) - plch lesní

Eliomys quercinus (Linnaeus, 1766) - plch zahradní

Sciuridae - veverkovití

Sciurus vulgaris Linnaeus, 1758 - veverka obecná

Spermophilus citellus (Linnaeus, 1766) - sysel obecný

Marmota marmota (Linnaeus, 1758) - svišť horský

Myocastoridae - nutriovití HYSTRICOGNATHI

Myocastor coypus (Molina, 1782) - nutrie říční

Castoridae - bobrovití

Castor fiber Linnaeus, 1758 - bobr evropský

Castor canadensis Kuhl, 1820 - bobr kanadský

MURIDAE

Cricetinae - křečkovití

Cricetus cricetus Linnaeus, 1758 - křeček polní

Microtinae (Arvicolinae) - hrabošoví

Myodes glareolus (Schreber, 1780) - norník rudý

Arvicola terrestris (Linnaeus, 1758) - hryzec vodní (*Arvicola amphibius*)

Ondatra zibethicus (Linnaeus, 1766) - ondatra pižmová

Microtus arvalis (Pallas, 1778) - hraboš polní

Microtus agrestis (Linnaeus, 1761) - hraboš mokřadní

Microtus oeconomus (Pallas, 1776) - hraboš hospodárny

Microtus subterraneus (de Sélys-Longchamps, 1836) - hrabošík podzem

Microtus tatricus (Kratochvíl, 1952) - hrabošík tatranský

Chionomys nivalis (Martins, 1842) - hraboš sněžný

Murinae - myšoví (praví myšoví)

Apodemus flavicollis (Melchior, 1834) - myšice lesní

Apodemus sylvaticus (Linnaeus, 1758) - myšice křovinná

Apodemus agrarius (Pallas, 1771) - myšice temnopásá

Apodemus uralensis Pallas, 1811

Apodemus microps Kratochvíl et Rosický, 1952 - myšice malooká

Micromys minutus (Pallas, 1771) - myška drobná

Mus musculus musculus Linnaeus, 1758 - myš domácí

Mus musculus domesticus Ruddy, 1772 - myš západoevropská

Mus spicilegus Petenyi, 1882 - myš panonská

Rattus rattus (Linnaeus, 1758) - krysa obecná

Rattus norvegicus (Berkenhout, 1769) - potkan

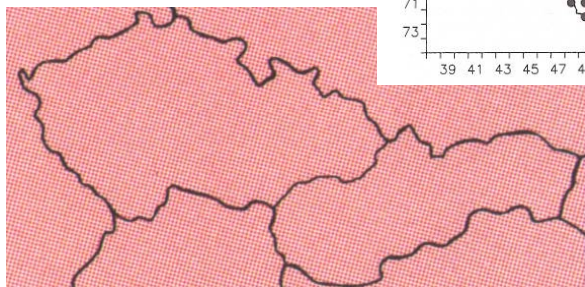
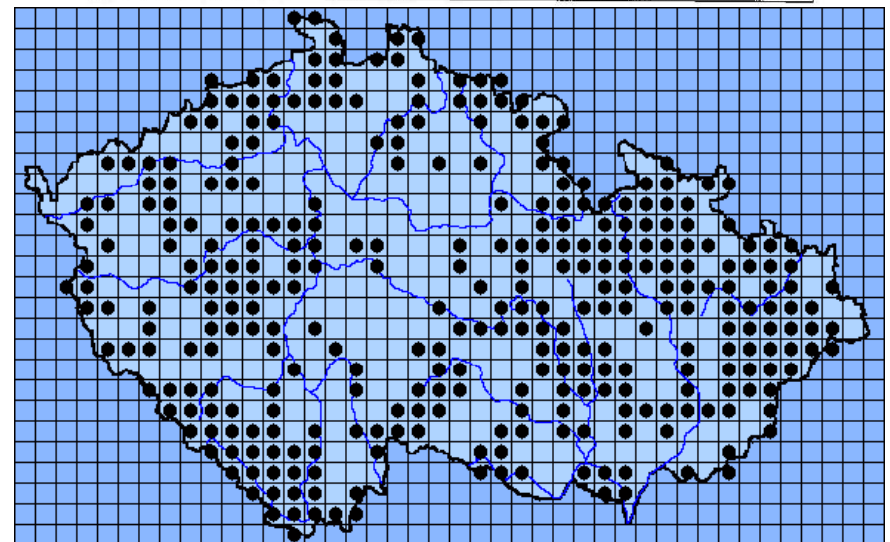
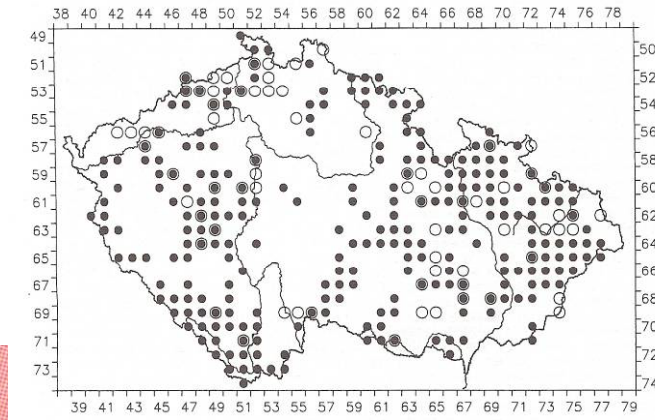
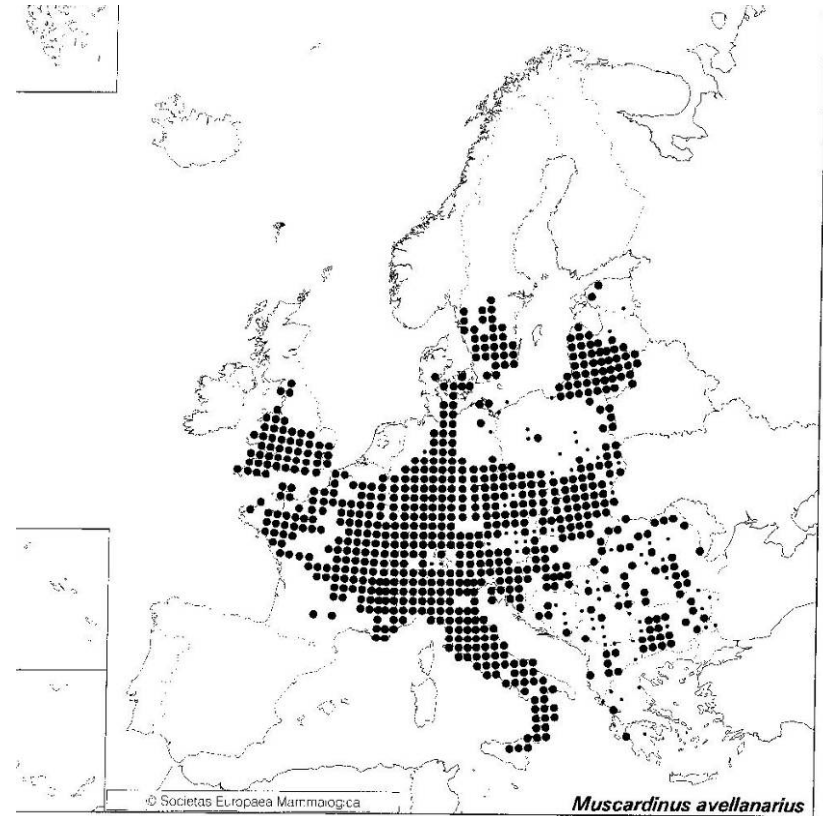

Dipodidae - tarbíkovičí (Zapodidae - myšivkovití)

Sicista betulina Pallas, 1779 - myšivka horská

Sicista subtilis (Pallas, 1773) - myšivka stepní

Muscardinus avellanarius (Linnaeus, 1758) - plšík lískový

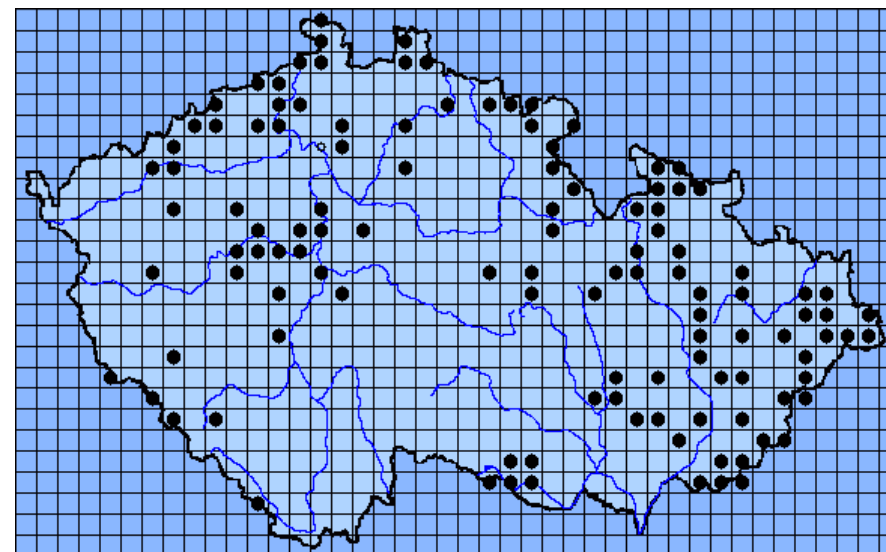
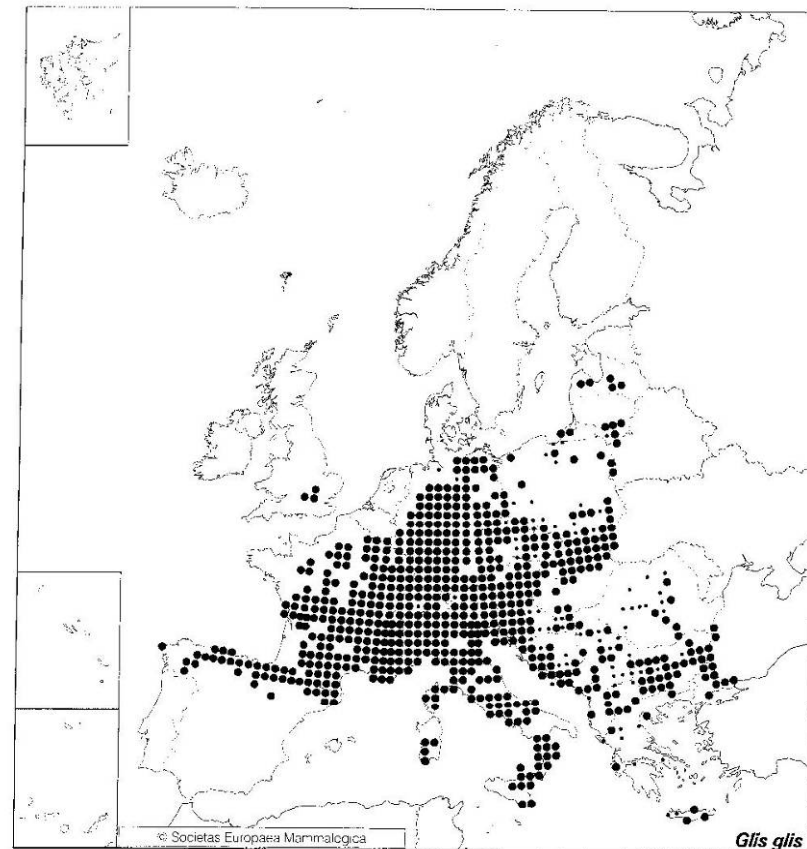
-, -, SO 52%

Glis glis (Linnaeus, 1766) - plch velký

DD, NT, O

19%

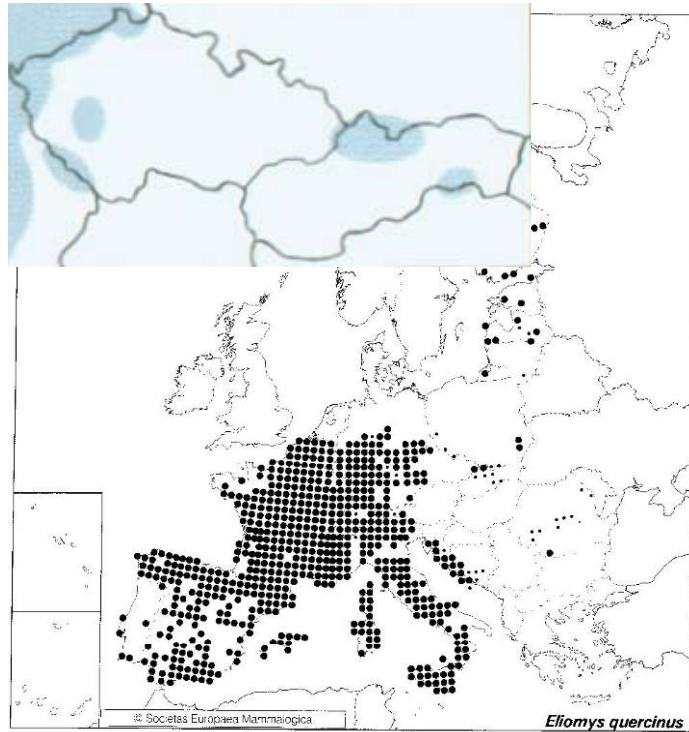
Eliomys quercinus (Linnaeus, 1766)
- plch zahradní

Dryomys nitedula (Pallas, 1778)
- plch lesní

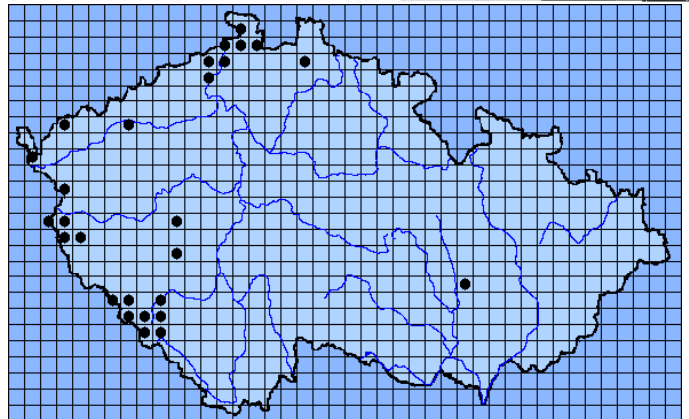
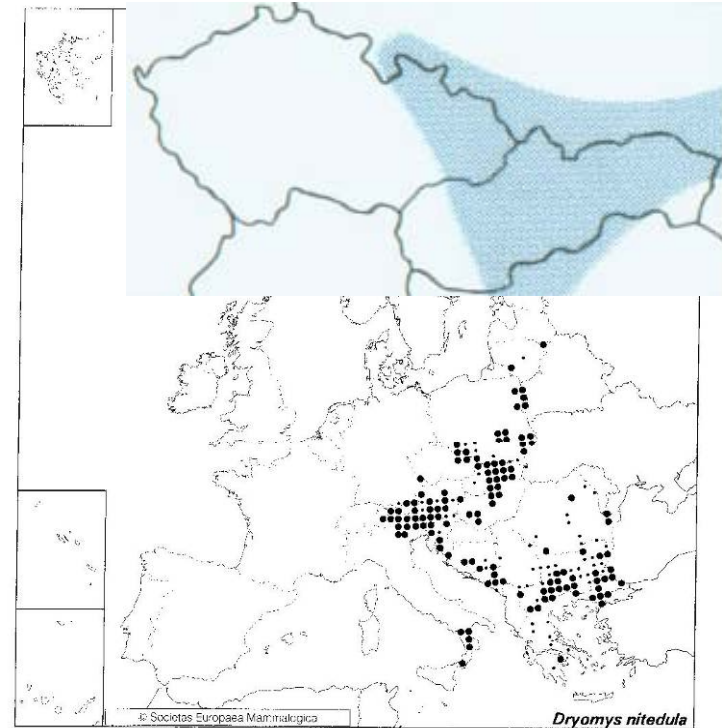

Eliomys quercinus - plch zahradní *Dryomys nitedula* (Pallas, 1778) - plch lesní

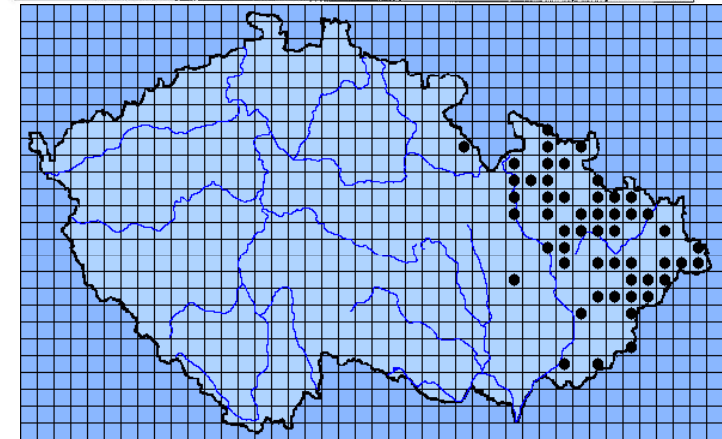

EN, VU, KO

-, -, SO

5%

9%

V ČR dnes jen Šumava, Český les, NP České Švýcarsko, S-Čechy, okraj Brd, Moravský kras ???, SR - od 70. let 20. stol. znám jen z vývržků, předtím od Povážského Inovce po Slovenský kras. Nejvíce masožravý (80%)

V ČR jen na Moravě - Slezsko, SV Morava, pohoří Z a stř. Slovenska a Východoslovenská nížina, i v ptačích budkách

---

K výskytu plcha zahradního (*Eliomys quercinus*) v Českém lese

On the occurrence of the Garden Dormouse (*Eliomys quercinus*) in the Český les Mts (western Bohemia, Czech Republic)

Václav MIKEŠ¹, Petra CEHLÁRIKOVÁ² & Pavel ŘEPA³

Lynx, n. s. (Praha), 41: 229–230 (2010).

ISSN 0024-7774 (print), 1804-6460 (online)

**K výskytu plcha zahradního (*Eliomys quercinus*) v Krušných horách
(Rodentia: Gliridae)**

On the occurrence of the Garden Dormouse (*Eliomys quercinus*)
in the Krušné hory Mts., Czech Republic (Rodentia: Gliridae)

Jan MATĚJŮ¹, Aneta VALASOVÁ² & Václav MIKEŠ³

Lynx, n. s. (Praha), 41: 193–200 (2010).

ISSN 0024-7774 (print), 1804-6460 (online)

**Syntopic occurrence of the Garden Dormouse (*Eliomys quercinus*) and
the Edible Dormouse (*Glis glis*) in a montane climax spruce forest
(Rodentia: Gliridae)**

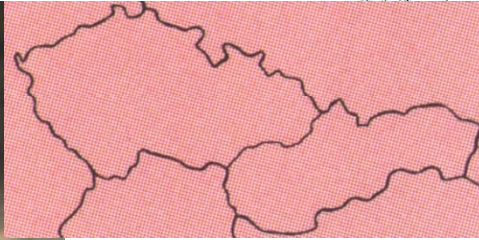
Syntopický výskyt plcha zahradního (*Eliomys quercinus*) a plcha velkého (*Glis glis*)
v klimaxové horské smrčíně (Rodentia: Gliridae)

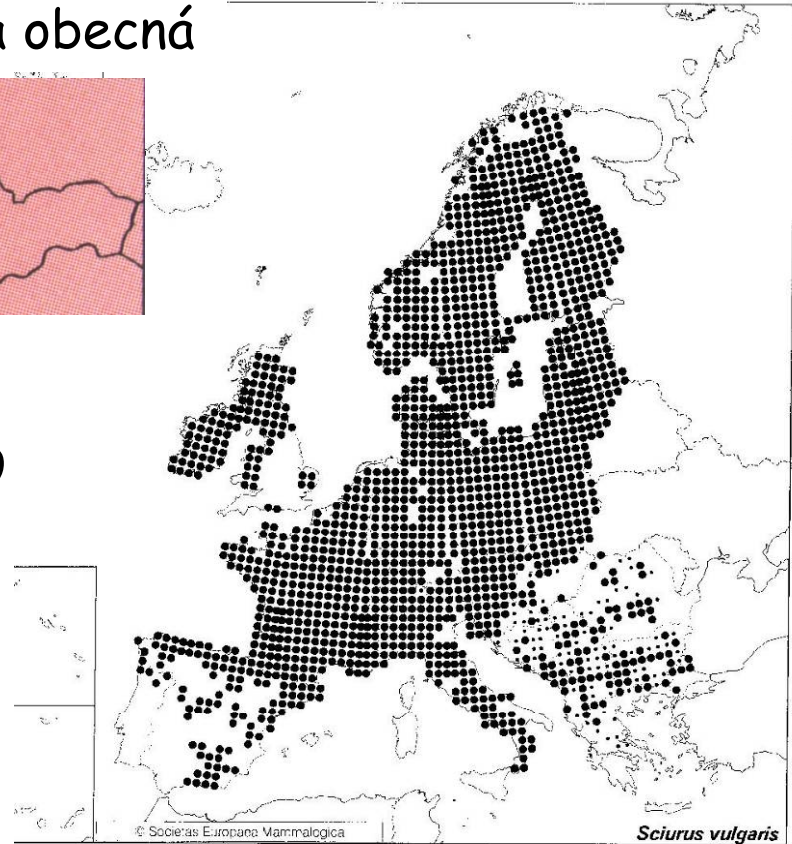
Václav MIKEŠ, Jiří HEDRICH & František SEDLÁČEK

nález do r. 1980, pak znovu od r. 2002 a 2005–2006

Sciurus vulgaris Linnaeus, 1758) - veverka obecná

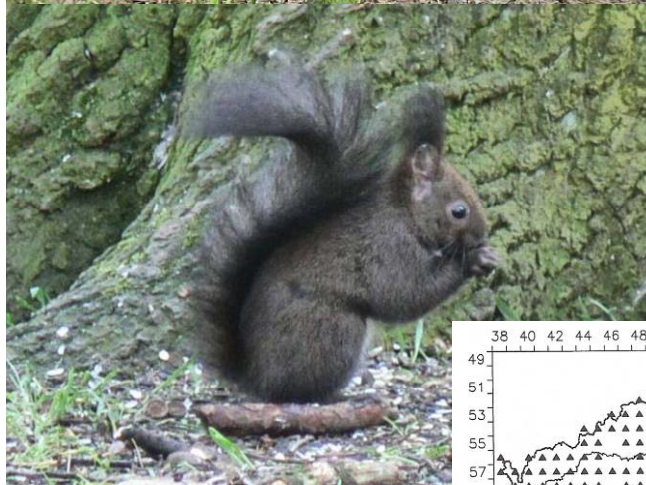

NE, NT, O

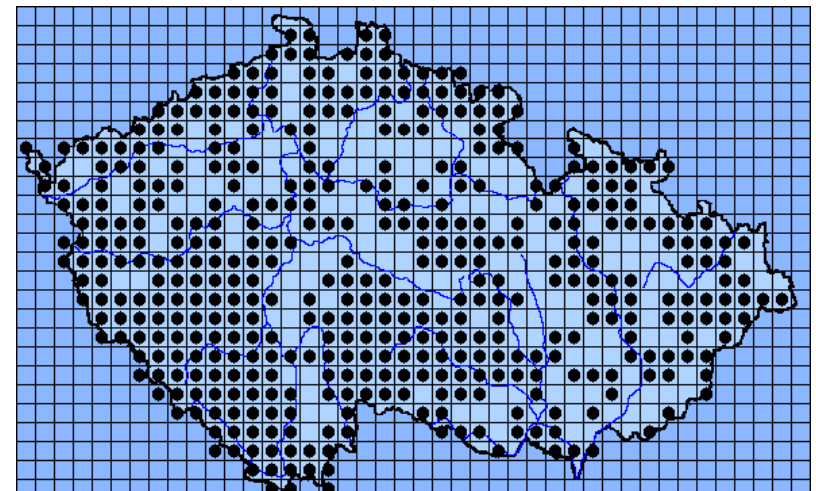
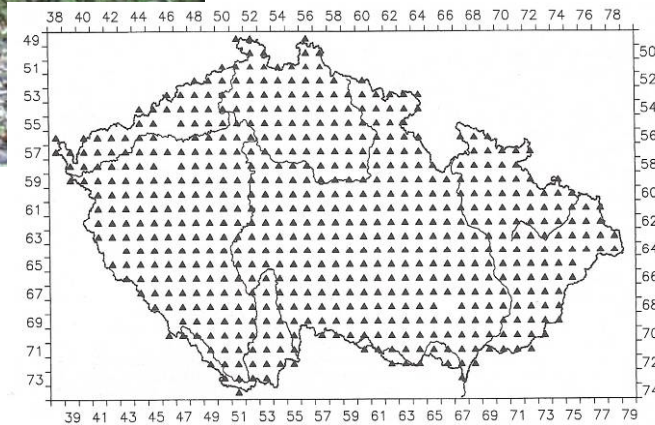
use it strips the bark from conifer trees, or feeds

70%

1991-1992_dotazník

Lesy, parky, hřbitovy

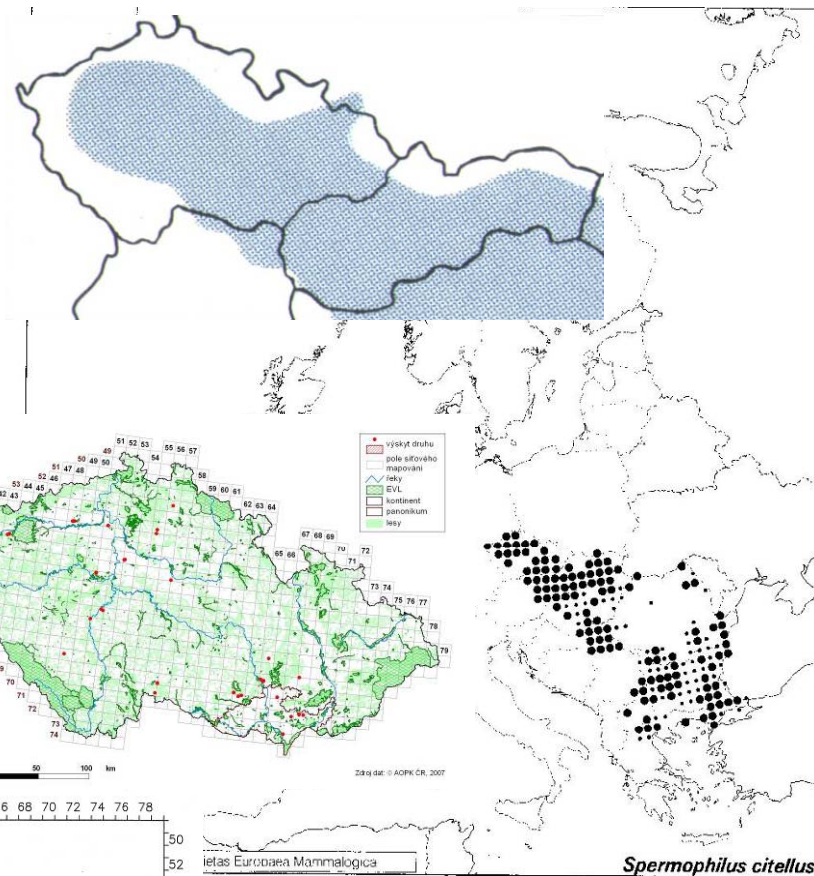

Spermophilus citellus (Linnaeus, 1766)
- sysel obecný

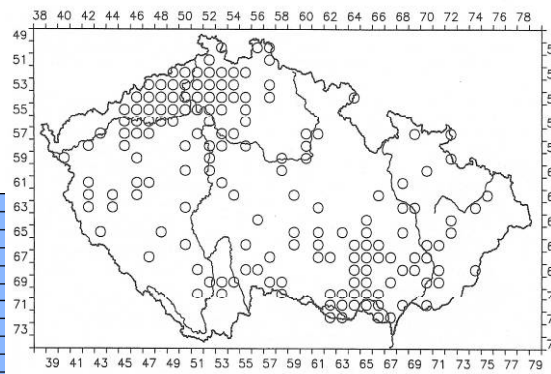
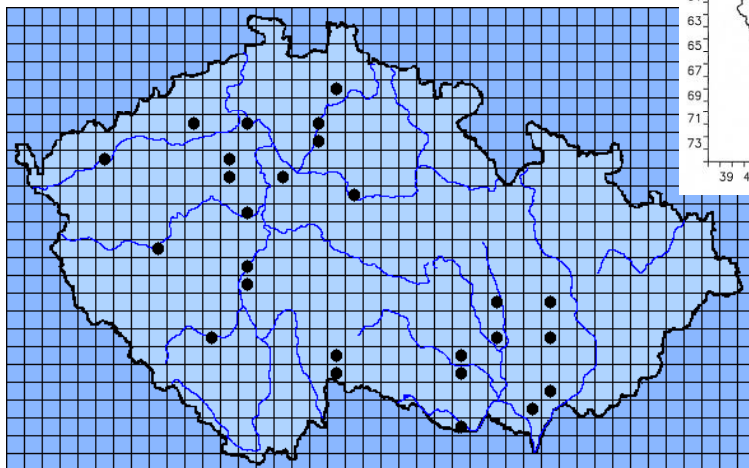
www.naturfoto.cz

© Jiří Bohdal

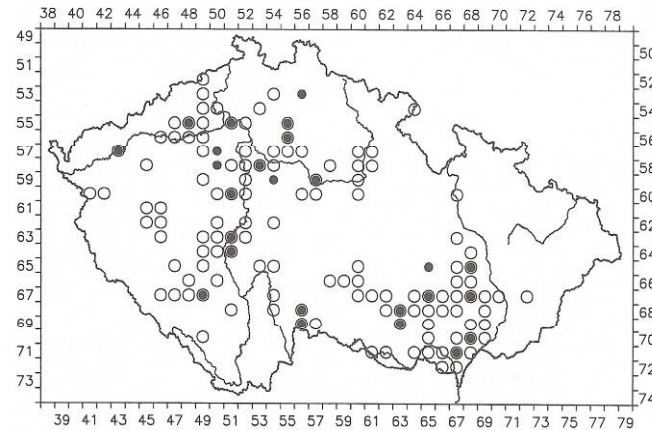
CR, NT, KO

Ostrůvkovitě na travnatých plochách,
izolované kolonie

do 1950

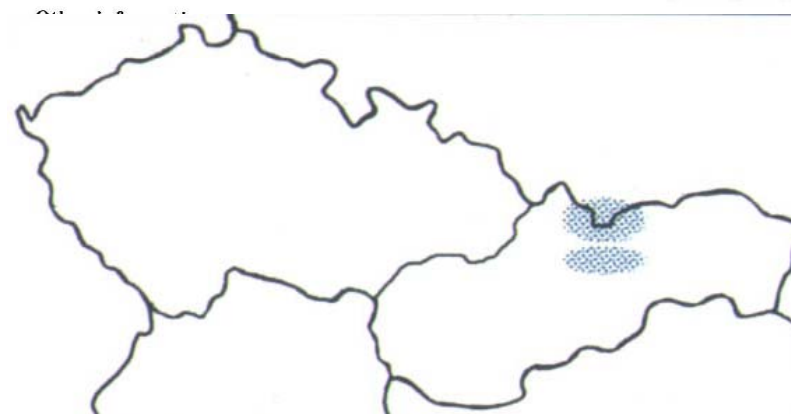
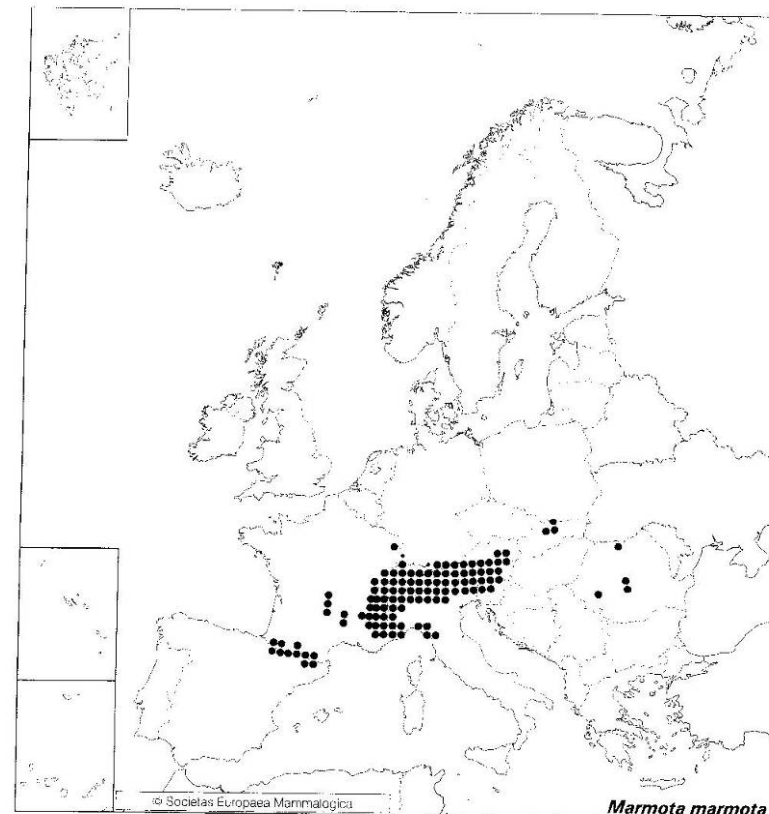
5%

1951-2000; 2001-2005

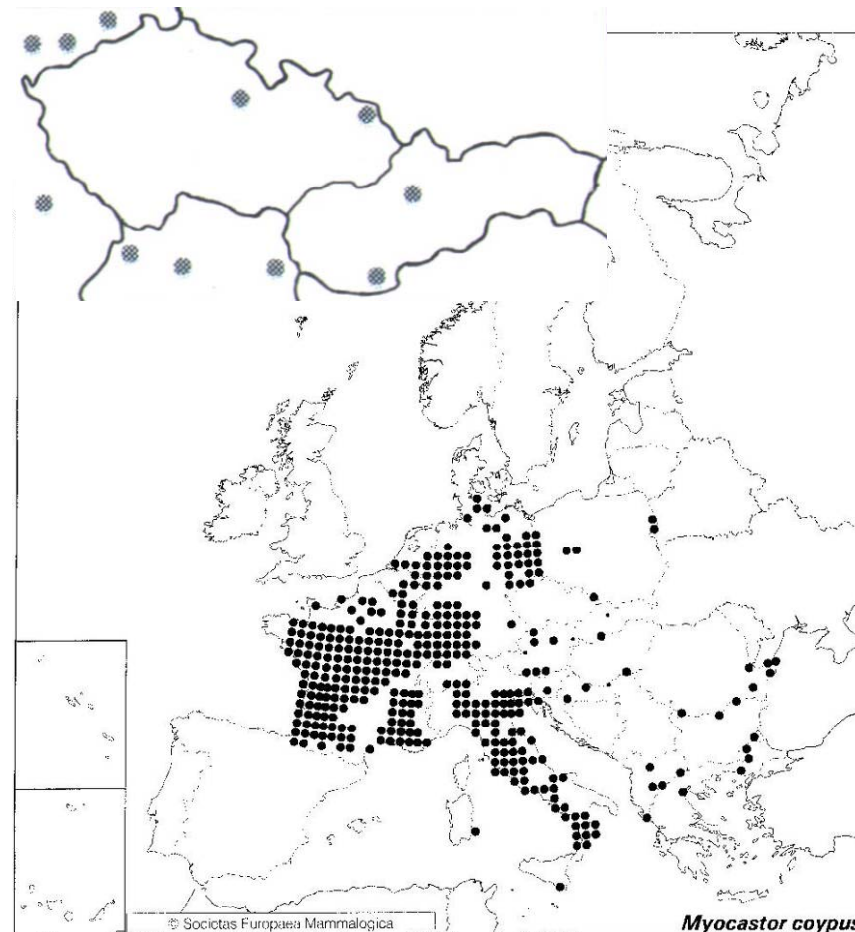

Marmota marmota (Linnaeus, 1758)
- svišť' horský

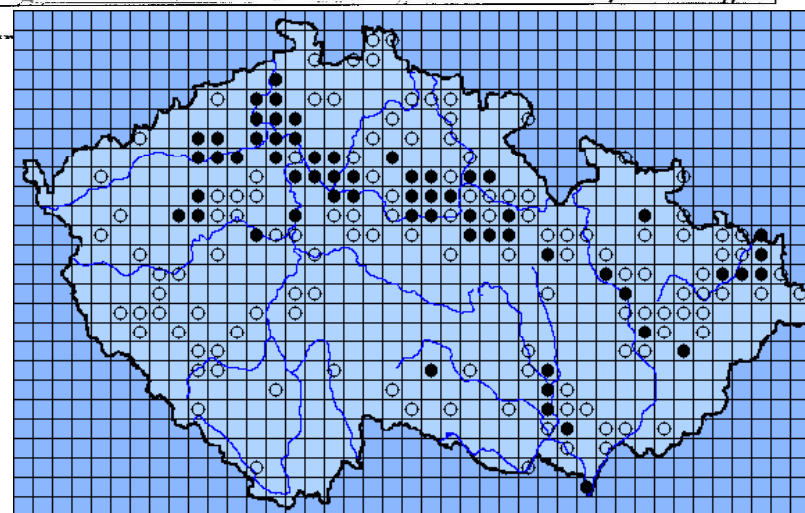

Jen SR- TANAP, v Nížkých Tatrách vyhuben, ale 1851-1881 reintrodukce, aklimatizace v Krkonoších (1903) a Jeseníkách (1963) neúspěšné, ve Vys. Tatrách 1000 ks, Níz. Tatrách 100 ks (21 kolonií - Bačkor 2009, Lynx).

Myocastor coypus (Molina, 1782)
- nutrie říční

10%

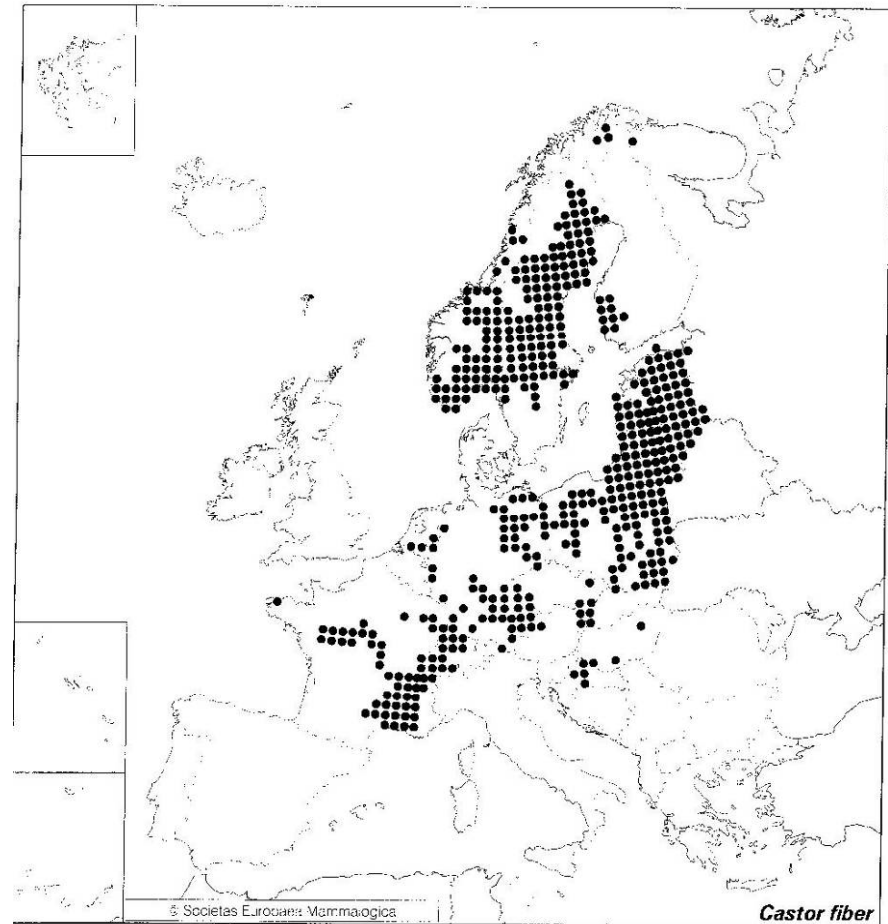

Am, úniky z farem, neúspěšná introdukce 1955 do
dolního Hronu, reprodukcující se populace ve V-
Čechách, S a J Moravě, zimní mortalita

Castor fiber Linnaeus, 1758
- bobr evropský

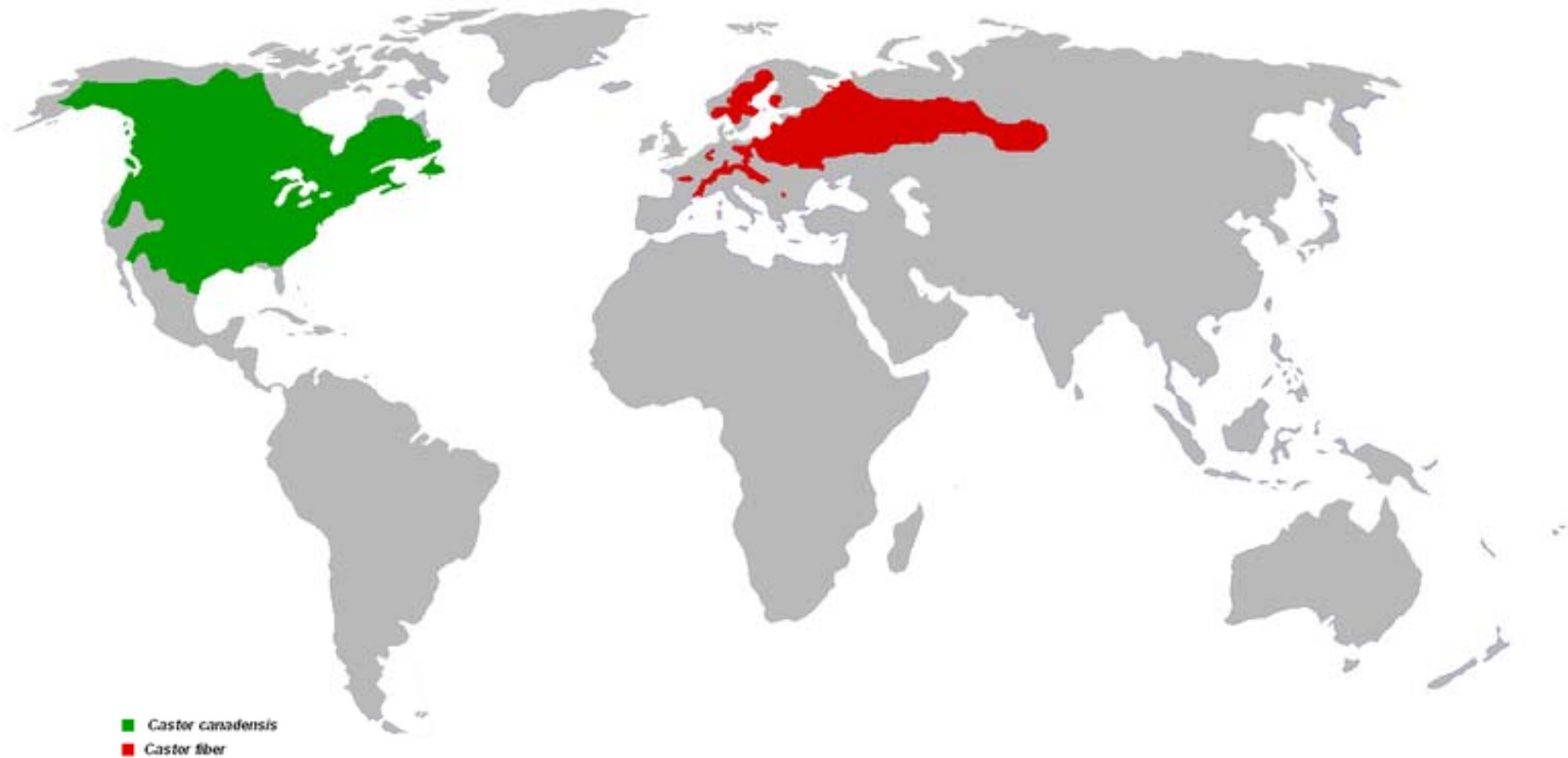
VU, NT, SO

through building of dams, burrows, lodges and canals. **Uspostaven**

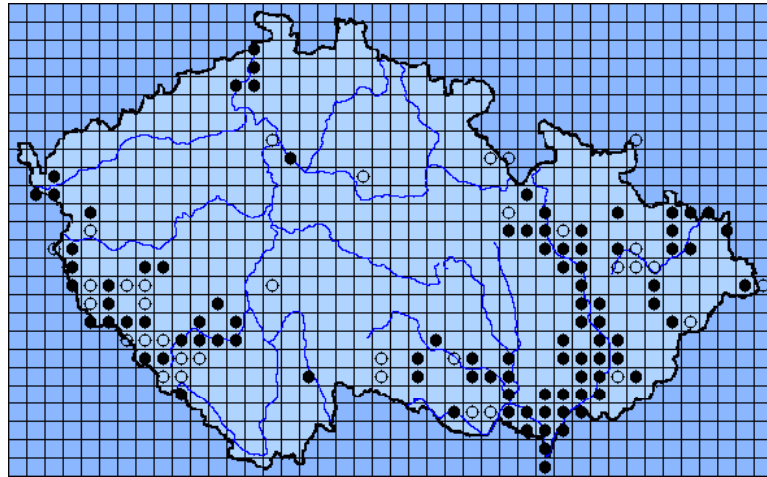
Castor canadensis
- bobr kanadský

Castor fiber Linnaeus, 1758
- bobr evropský

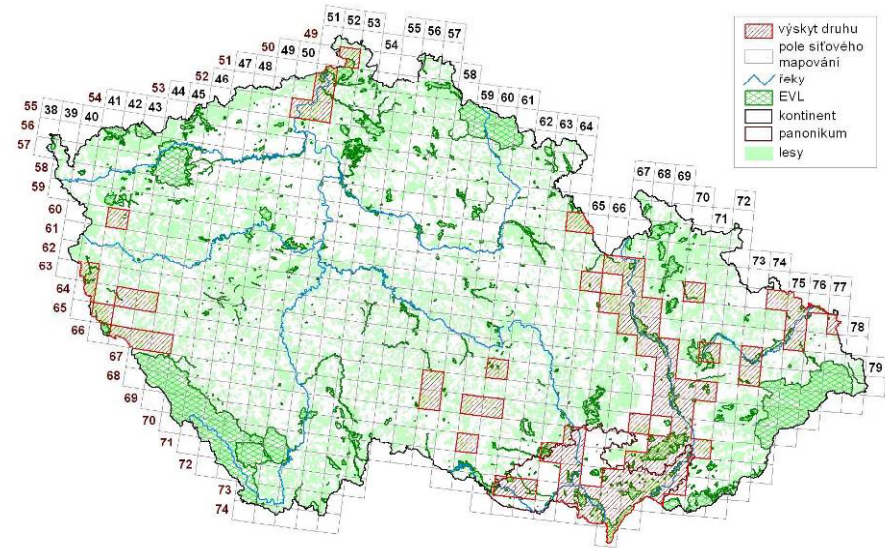

Castor fiber Linnaeus, 1758

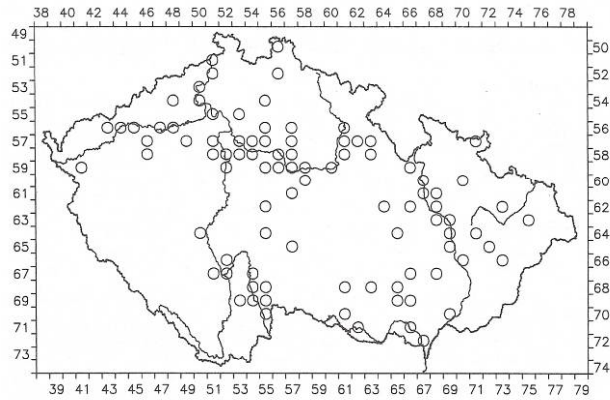
- bobr evropský

15%

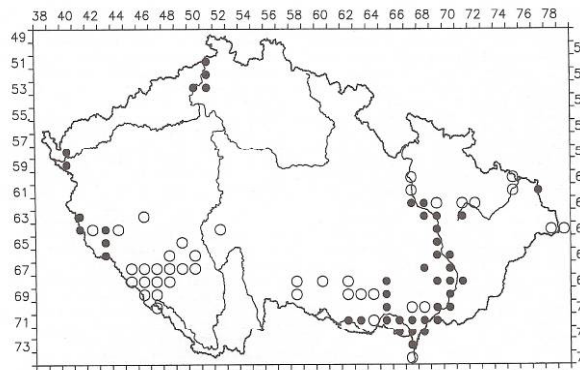

18.-19. st.

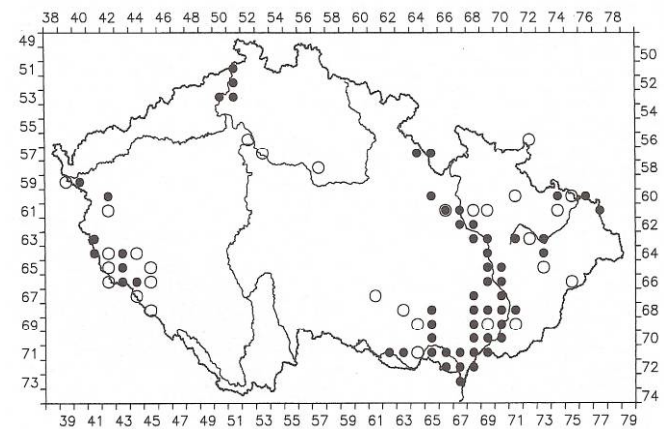
Obr. 5: Historický výskyt bobra evropského (*Castor fiber*) na území ČR (10.-19. století).

1975-1999

Obr. 6: Bobr evropský (*Castor fiber*) - výskyt v období 1975-1999 (○ - přechodný výskyt, ● - trvalý výskyt)

2000-2004

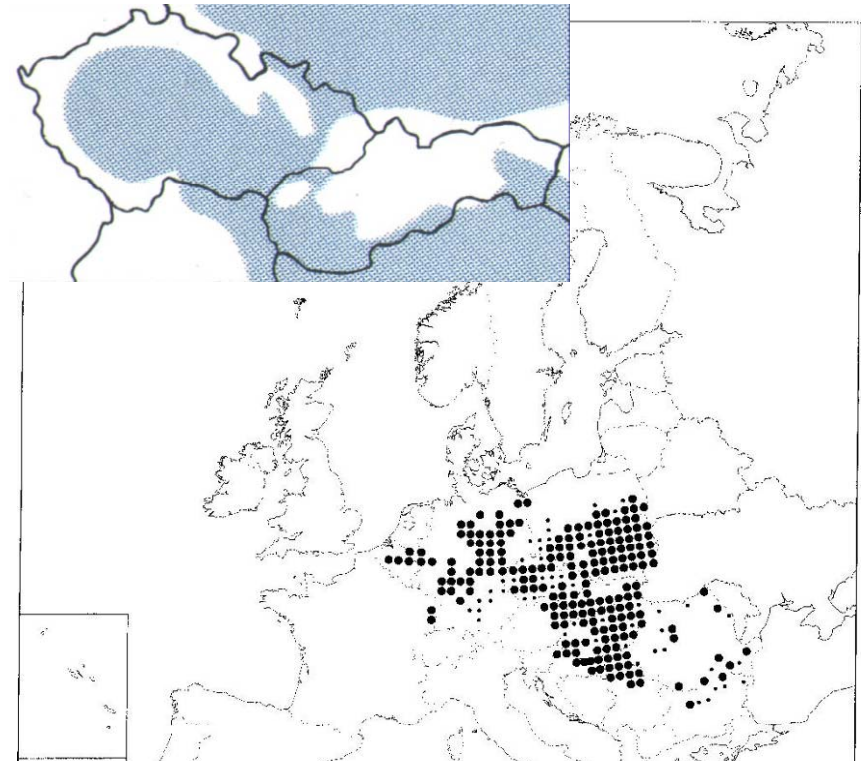
Cfib - V J-Čechách vyhuben už v pol. 18. stol., reintrodukce 1809 na Třeboňsku, ale poslední uloven 1871, na Slovensku na Žitném ostrově posl. zástřel 1858, introdukce 1991-1996 do Litovelského Pomoraví a na Odru 27 ks z PL a Litvy, šíření bobra na dolních a středních úsecích řek, starých ramenech a rybnících v povodí Labe, Odry a Dunaje, 2002 odhad po 150 ks v ČR i SR; dnes v ČR 200-300 ks

Ccan – introdukce do Finska a Rakouska na V od Vídně (12-15 ks) - vymřeli

Cricetus cricetus Linnaeus, 1758
- křeček polní

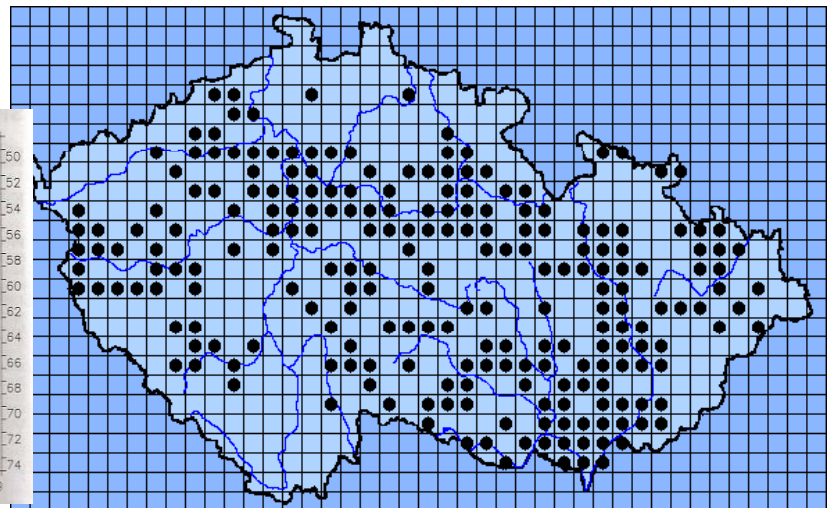
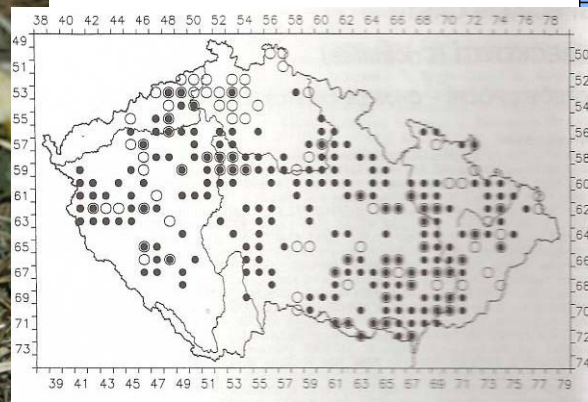

-, -, 50

Odlesněná kulturní krajina, v ČR od 70. let 20. st. úbytek až lokální vymizení, od 90. let populace vzrůstá, šíření.
Přemnožování - na Slovensku až 500 ks/ha (1971), hojný v nížinách.

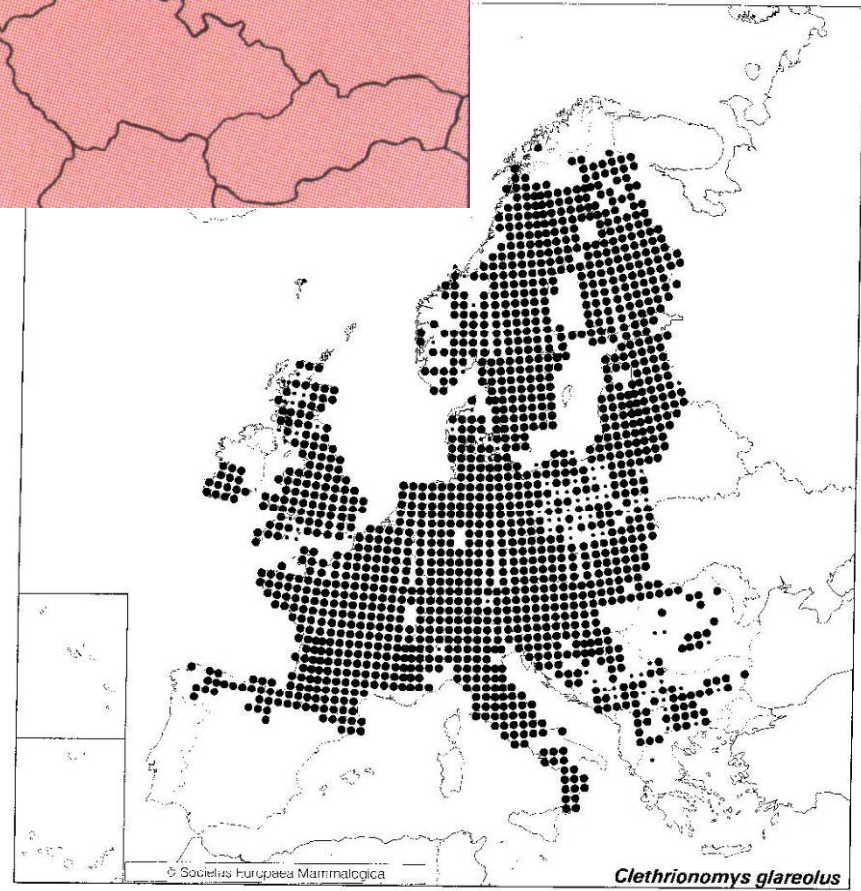
36%

Myodes glareolus (Schreber, 1780)
- norník rudý
(syn. *Clethrionomys glareolus*)

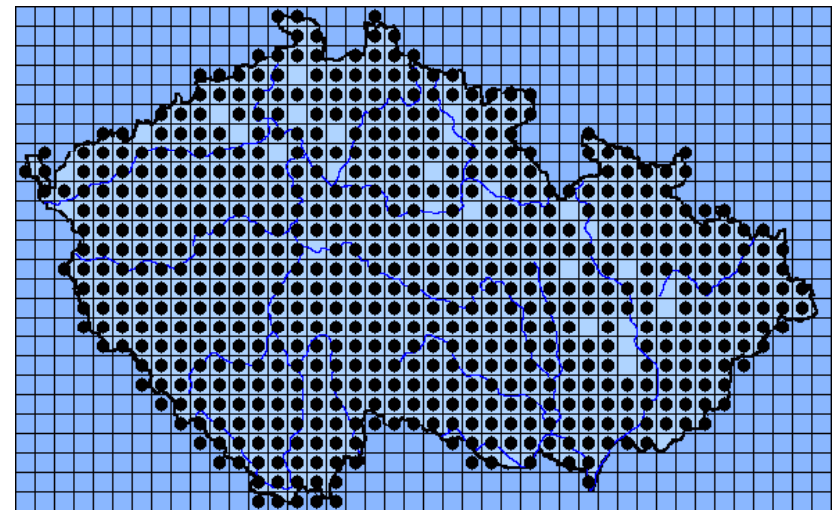

© Miloš Anděra

-, -, -

99%

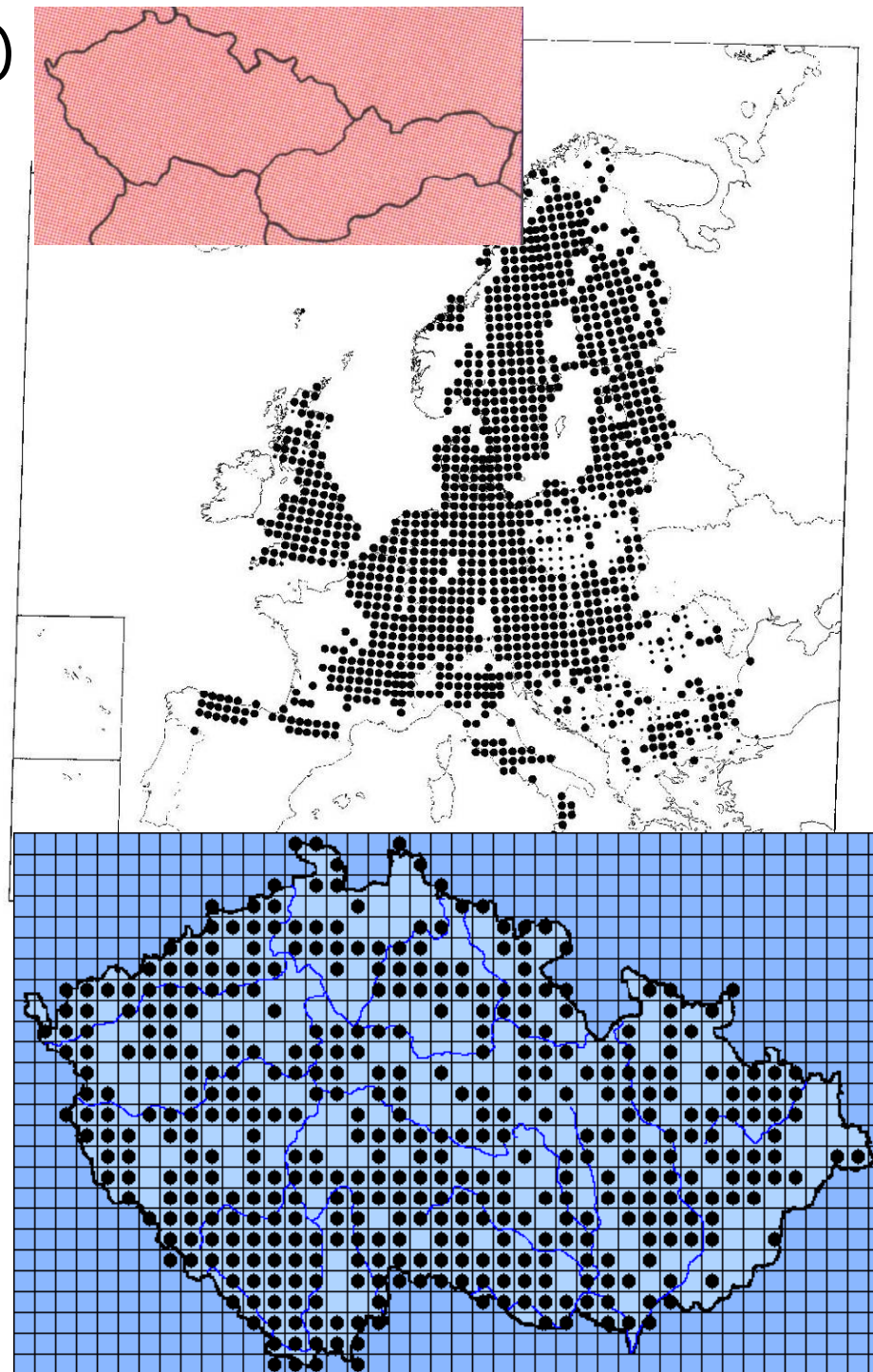
Arvicola terrestris (Linnaeus, 1758)
- hryzec vodní (syn. *A. amphibius*)

Mimo souvislé lesy, v blízkosti vody

-, -, -

67%

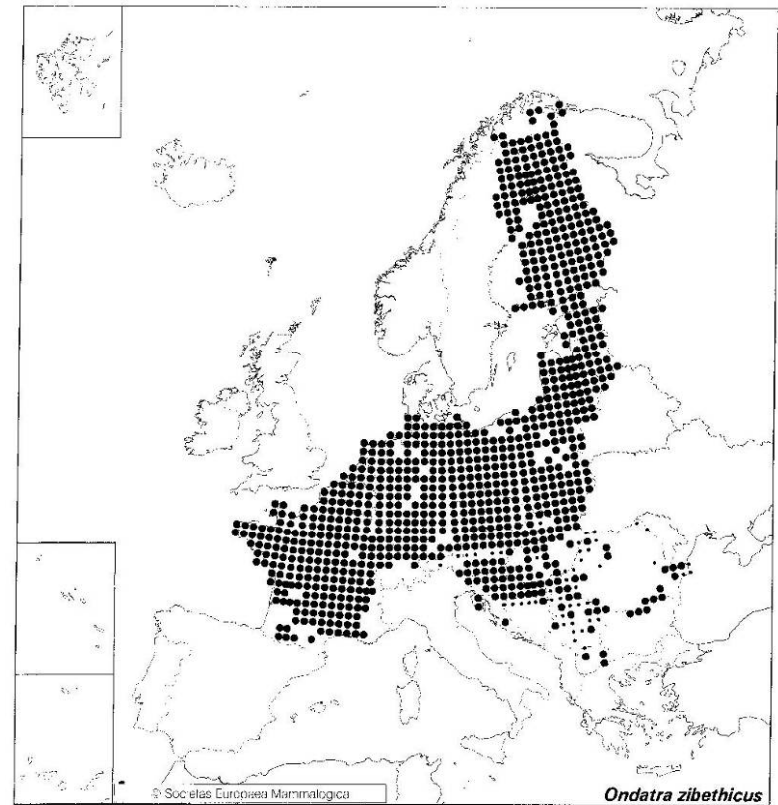
Ondatra zibethicus (Linnaeus, 1766) - ondatra pižmová

1905, 1906 vysázena u Dobříše,
poprvé v Evropě, na Slovensku
1921-1924

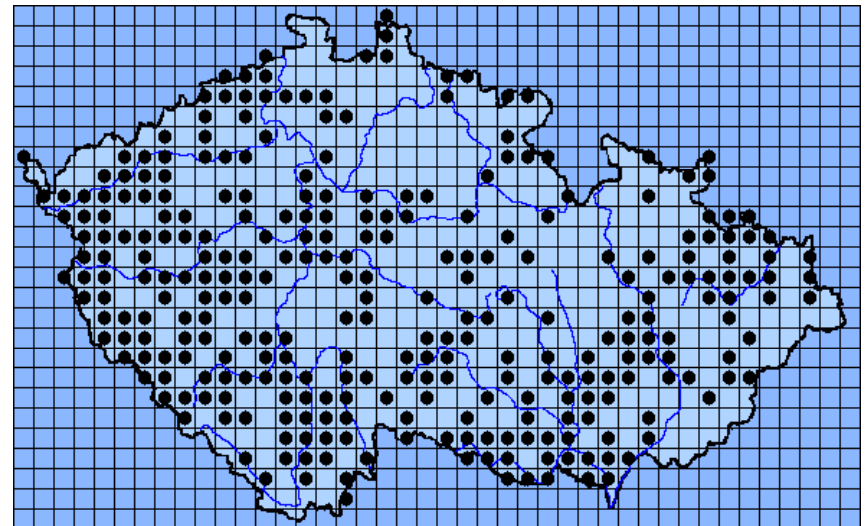
Úlovky - v Československu
45 000 ks/ročně, dnes v ČR
5 000; rákosiny.

Am

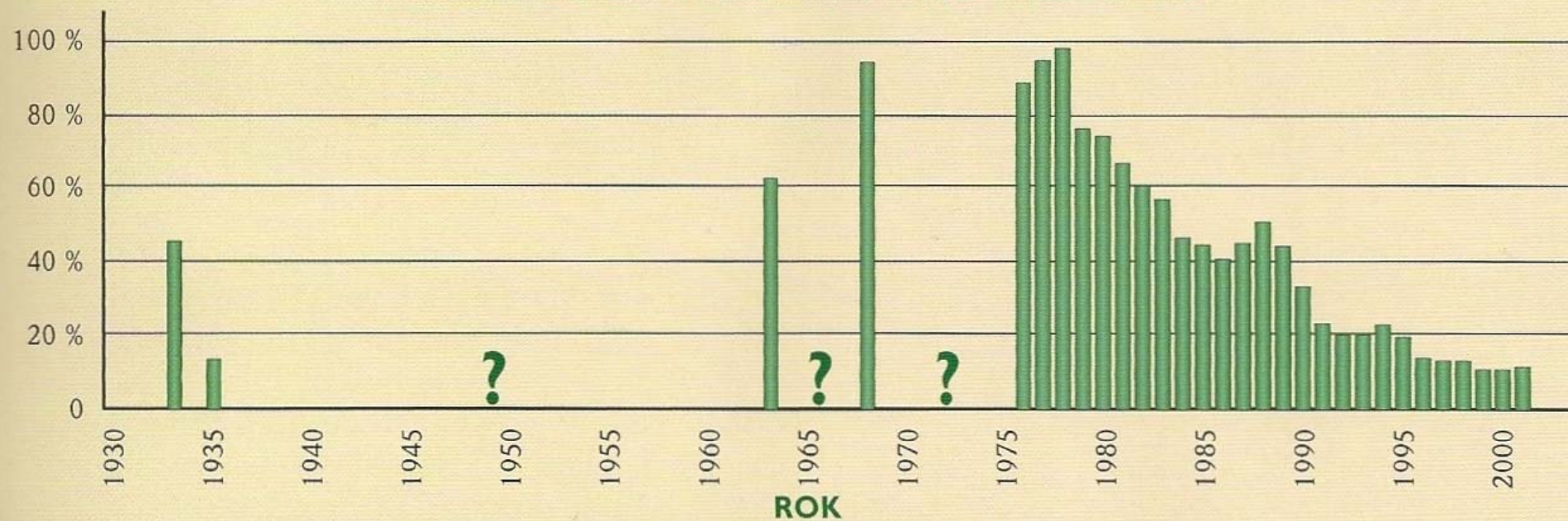

- , - , -

47%

VÝVOJ POČETNOSTI POPULACE ONDATRY PIŽMOVÉ V ČESKÉ REPUBLICICE NA ZÁKLADĚ VYKAZOVANÉHO ODSTŘELU

Microtus arvalis (Pallas, 1778)
- hraboš polní

- , - , -

Zemědělská bezlesá krajina, stohy, i ve městech,
na podzim v budovách, fluktuace početnosti (2-5
let) - gradace 2500 ks/ha, pesimum 2-5 ks/ha

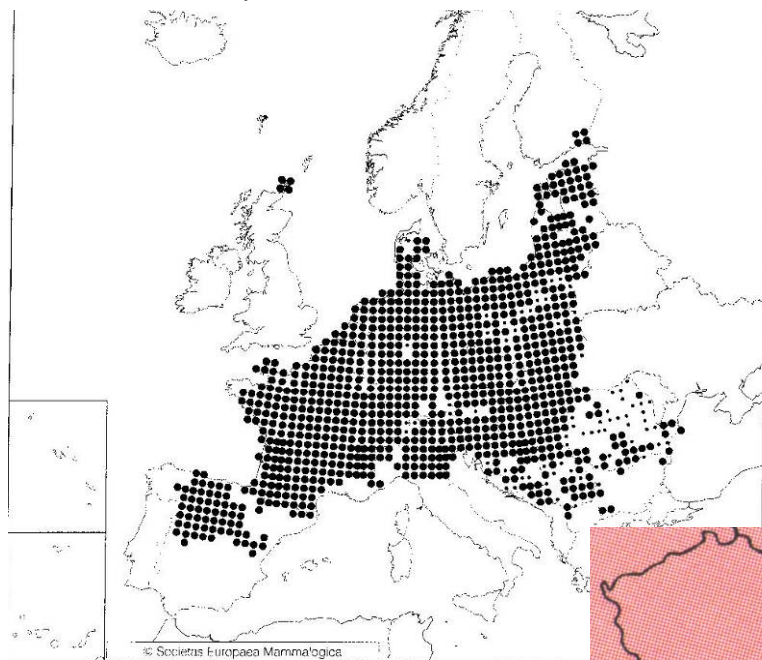
Microtus agrestis (Linnaeus, 1761)
- hraboš mokřadní

- , - , -

Mozaikovitě, chladné a vlhké biotopy s hustým
bylinným podrostem, lesy i louky, imisní holiny
s *Calamagrostis villosa*

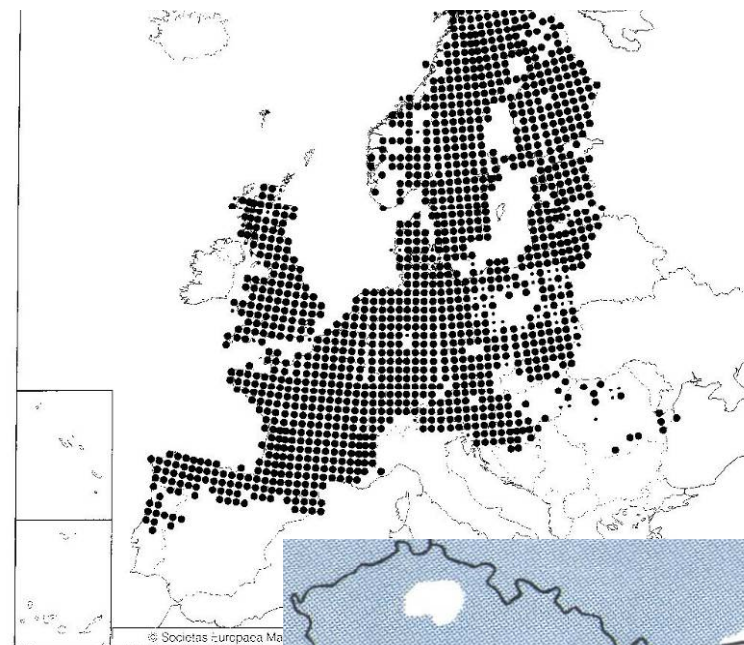
Microtus arvalis (Pallas, 1778)
- hraboš polní

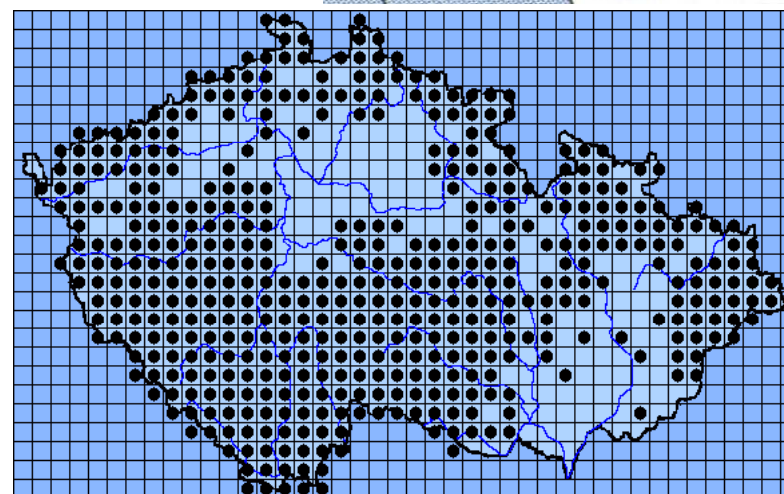
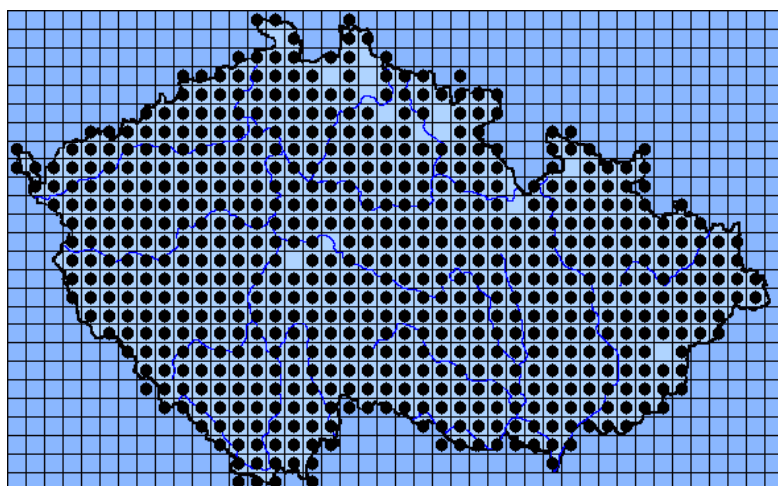
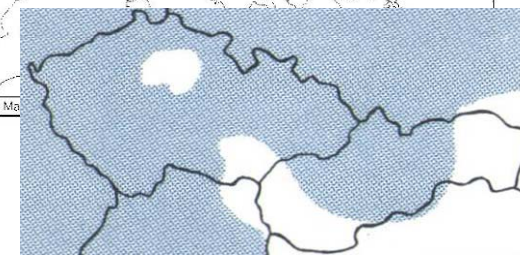
100%

Microtus agrestis (Linnaeus, 1761)
- hraboš mokřadní

75%

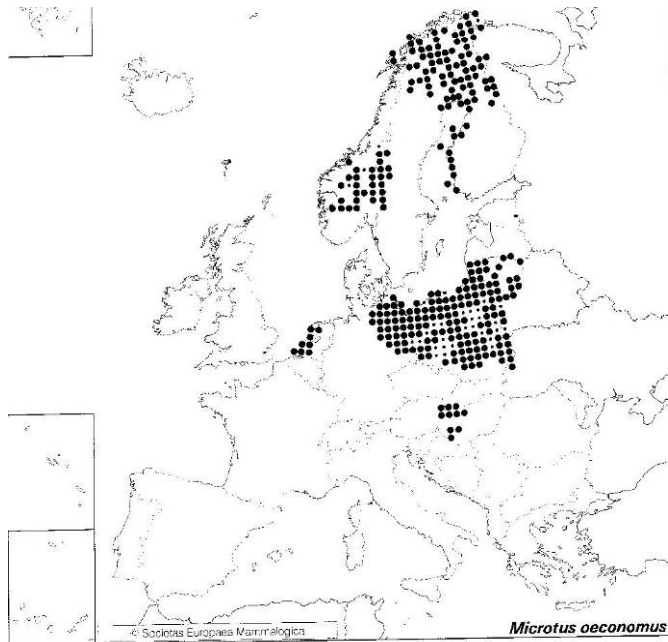
Microtus oeconomus (Pallas, 1776)
- hraboš hospodárny (severní)

Microtus tatricus (Kratochvíl, 1952)
- hrabošík tatranský

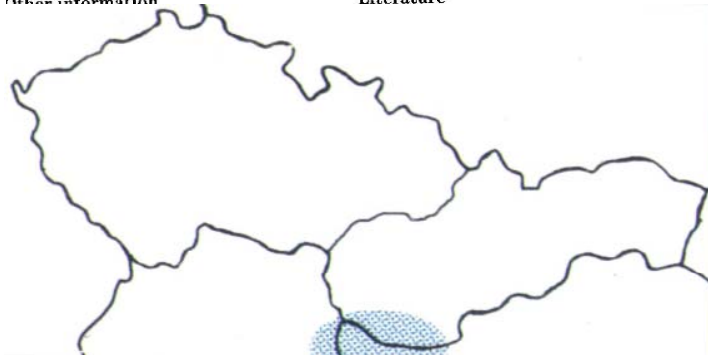

Microtus oeconomus (Pallas, 1776)
- hraboš hospodárny (severný)

Other information

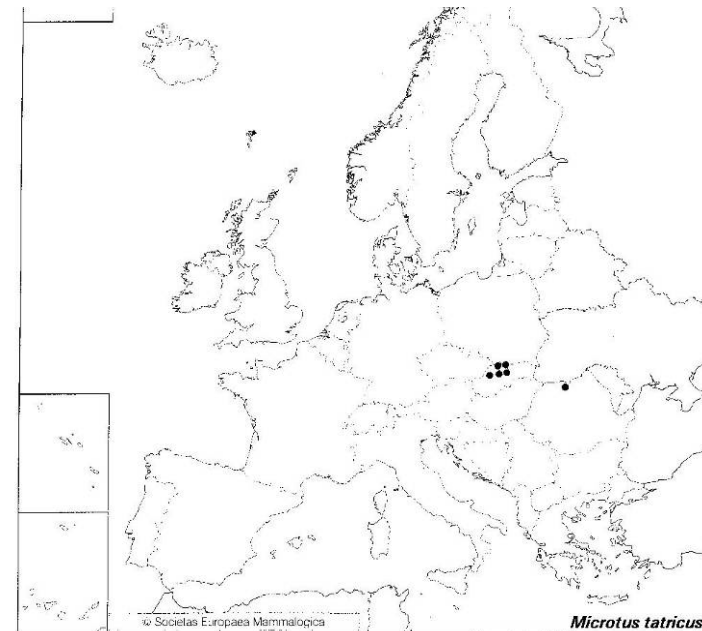
Literature

Jen Žitný ostrov a Podunajská nížina, v Rakousku a Maďarsku J-hranice areálu; vysoká voda - nadzemní kulovitá hnízda, nízká voda - podzemní nory.

hraboš severní - *M. oeconomus oeconomus*
hraboš panonský - *M. oeconomus mehelyi*

Microtus tatricus (Kratochvíl, 1952)
- hrabošík tatranský

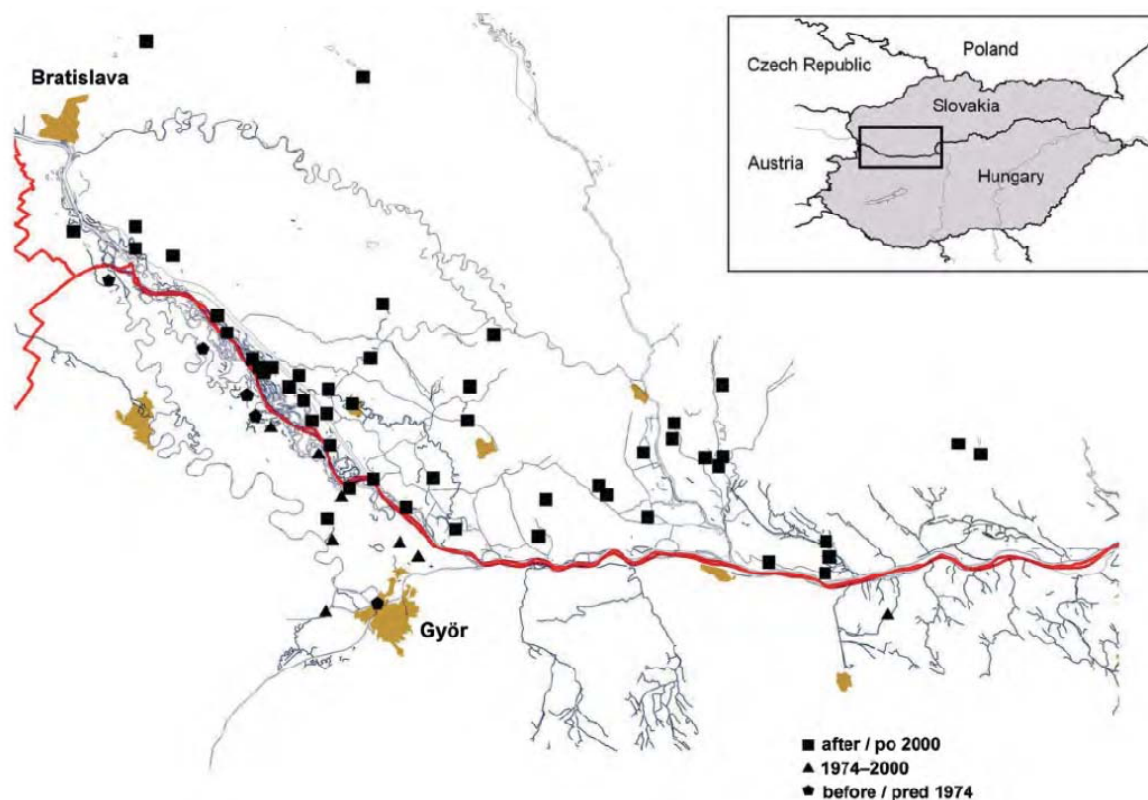

Jen na Slovensku - Tatry, N Tatry, Oravské Beskydy, Fatra, Chočské vrchy, Kremnické vrchy, Muráňská planina, polské Tatry, horský druh

Distribution and conservation management of the Root Vole (*Microtus oeconomus*) populations along the Danube in Central Europe (Rodentia: Arvicolinae)

Rozšírenie a ochranársky manažment populácií hraboša severského (*Microtus oeconomus*) v strednej Európe pozdĺž Dunaja (Rodentia: Arvicolinae)

Andras GUBÁNYI¹, Alexander DUDICH², Andrej STOLLMANN³ & Michal AMBROS⁴

Distribution and conservation management of the Root Vole (*Microtus oeconomus*) populations along the Danube in Central Europe (Rodentia: Arvicolinae)

Rozšírenie a ochranársky manažment populácií hraboša severského (*Microtus oeconomus*) v strednej Európe pozdĺž Dunaja (Rodentia: Arvicolinae)

Andras GUBÁNYI¹, Alexander DUDICH², Andrej STOLLMANN³ & Michal AMBROS⁴

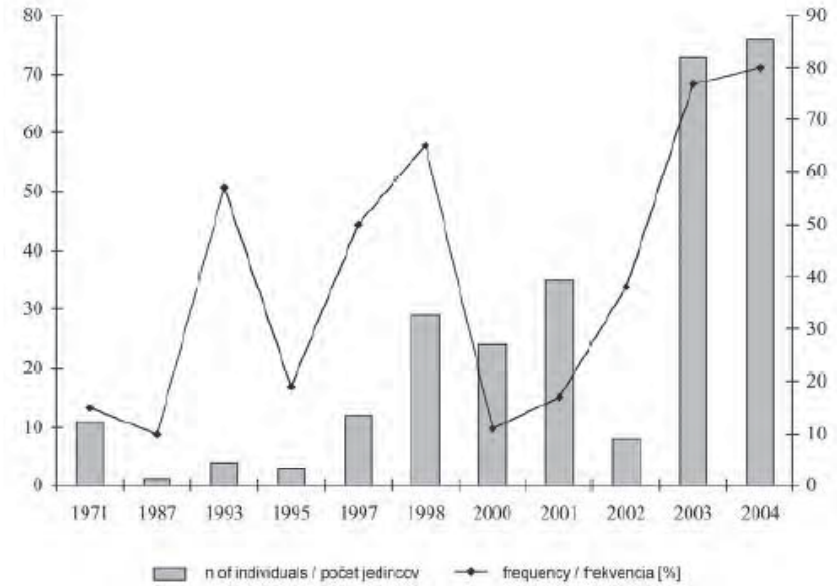

Fig. 2. Sample size (left axis) and value of frequency (right axis) within small mammal community of *Microtus oeconomus* in a wet reed bed (Hungary, Szigetköz, Lipót) between 1971 and 2004.

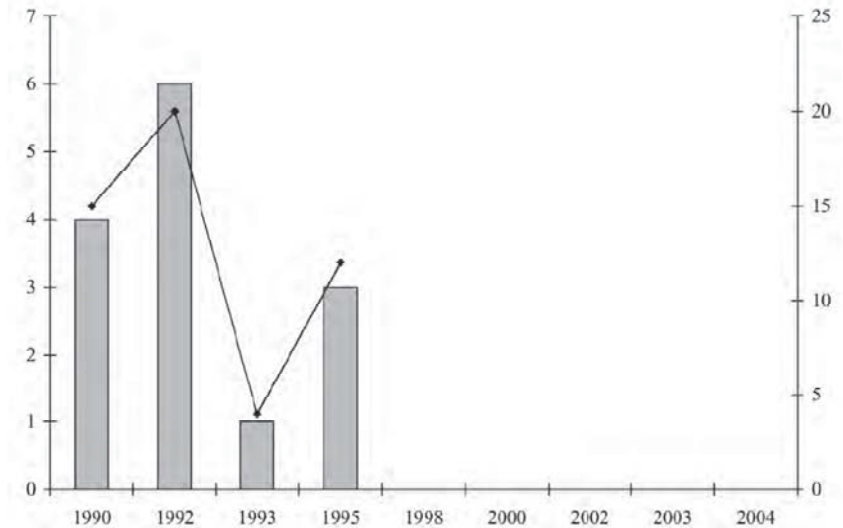

Fig. 3. Sample size (left axis) and value of frequency (right axis) within small mammal community of *Microtus oeconomus* in a drying reed bed (Hungary, Szigetköz, Ásványráró) between 1971 and 2004 (for legend see Fig. 2).

Microtus subterraneus (de Sélys-Longchamps, 1836)
- hrabošík podzemní

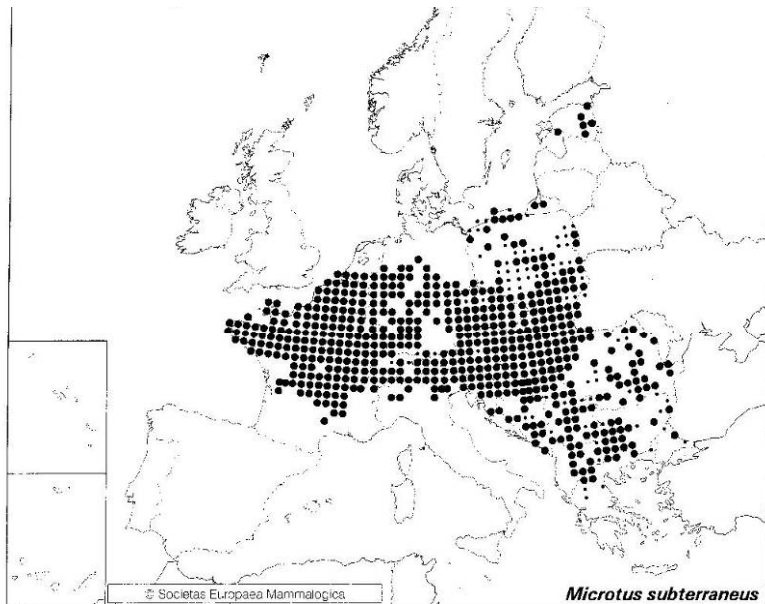
Chionomys nivalis (Martins, 1842)
- hraboš sněžný

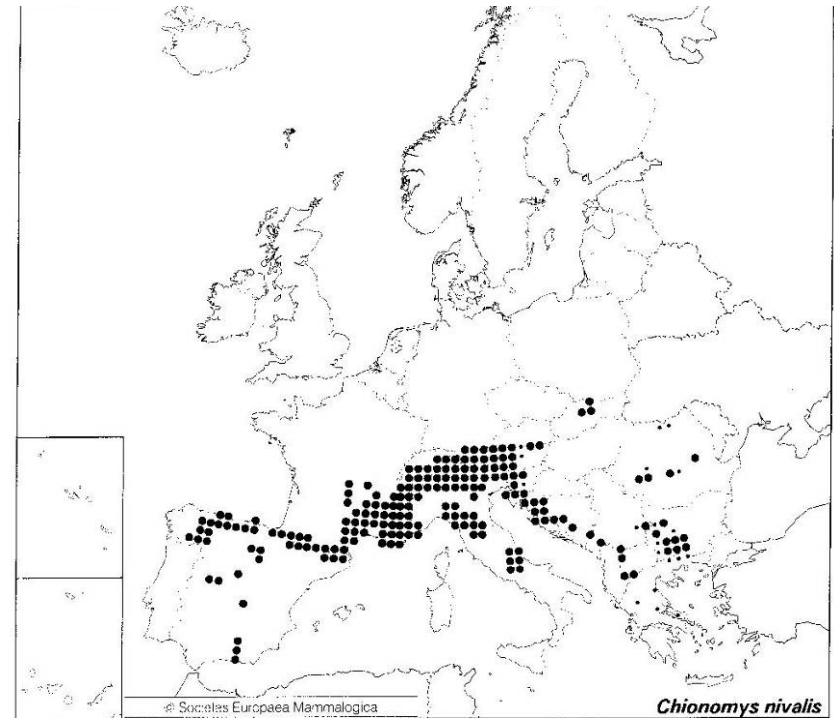
- , - , -

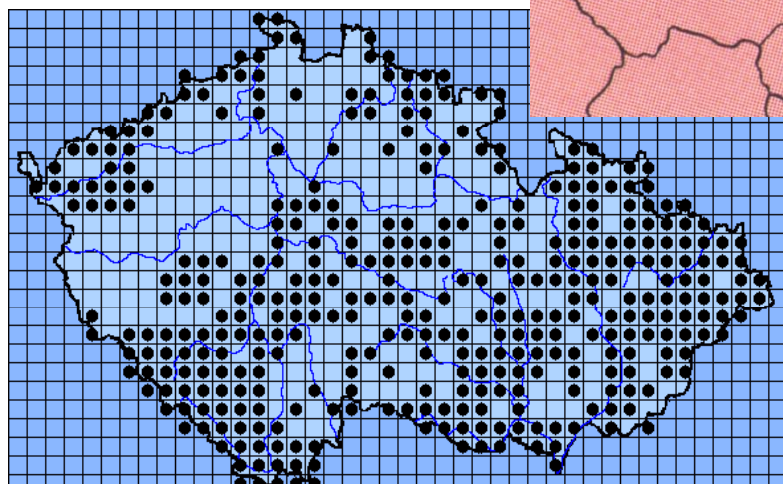
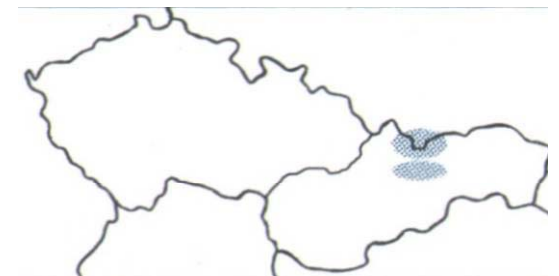
Microtus subterraneus
(de Sélys-Longchamps, 1836)
- hrabošík podzemní

Chionomys nivalis (Martins, 1842)
- hraboš sněžný

60%

Chniv - TANAP a hřebeny NP Nízké Tatry, balvanité suti v horách

Msub - mozaikovitě, vlhká stanoviště různých biotopů.

Apodemus flavicollis
(Melchior, 1834)
- myšice lesní

Apodemus sylvaticus
(Linnaeus, 1758)
- myšice křovinná

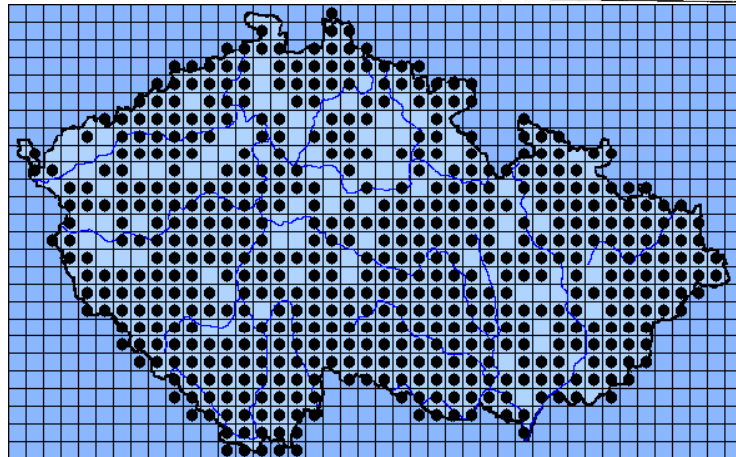
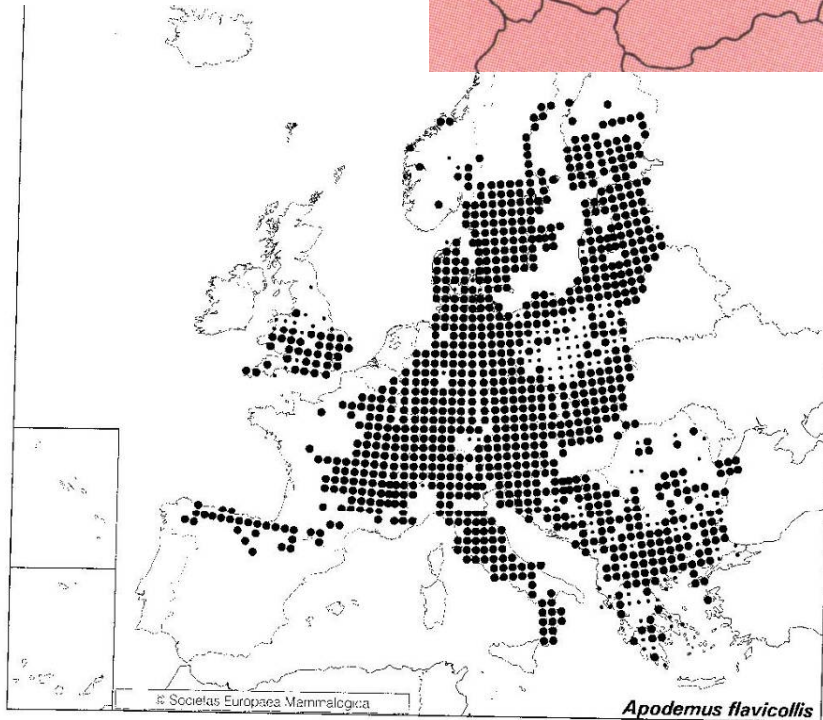
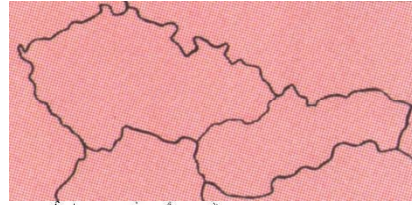

- , - , -

- , - , -

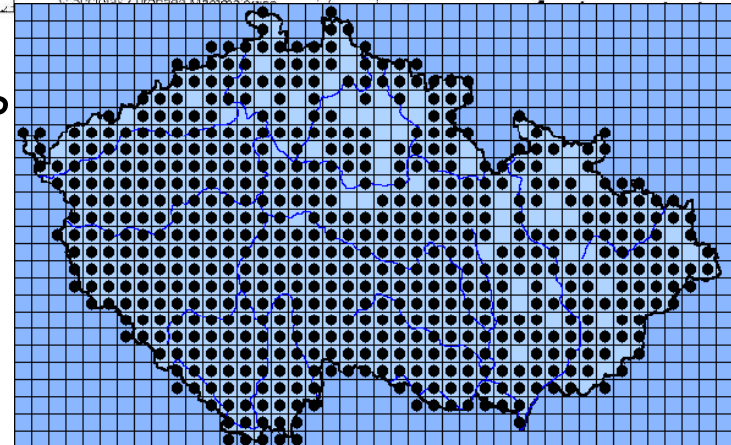
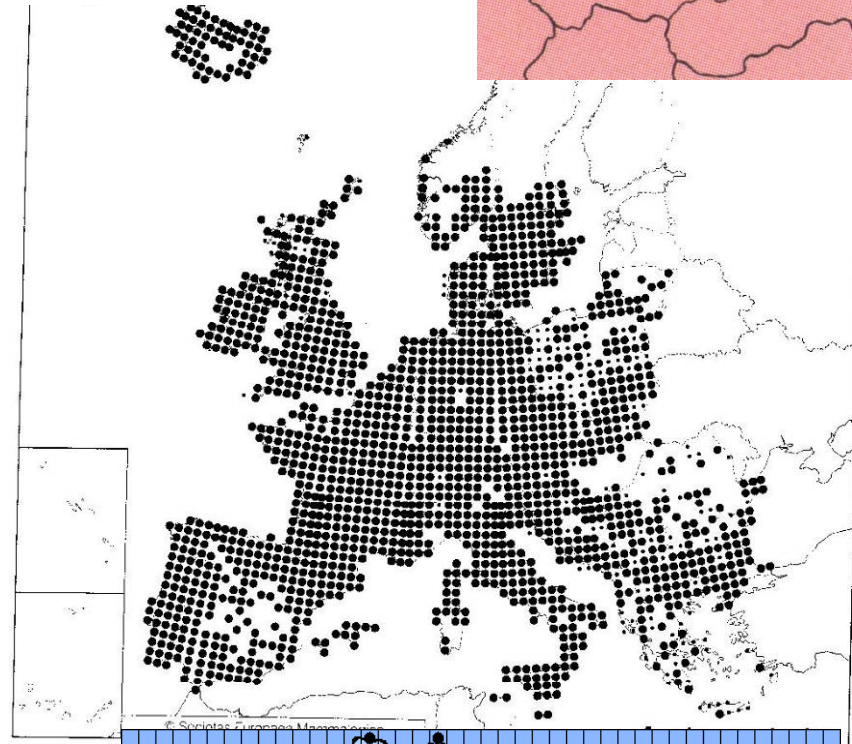
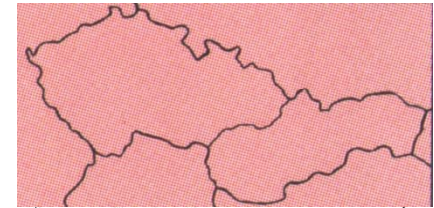
Apodemus flavicollis (Melchior, 1834)

- myšice lesní

Apodemus sylvaticus (Linnaeus, 1758)

- myšice křovinná

86% 93%

Apodemus agrarius (Pallas, 1771)
- myšice temnopásá

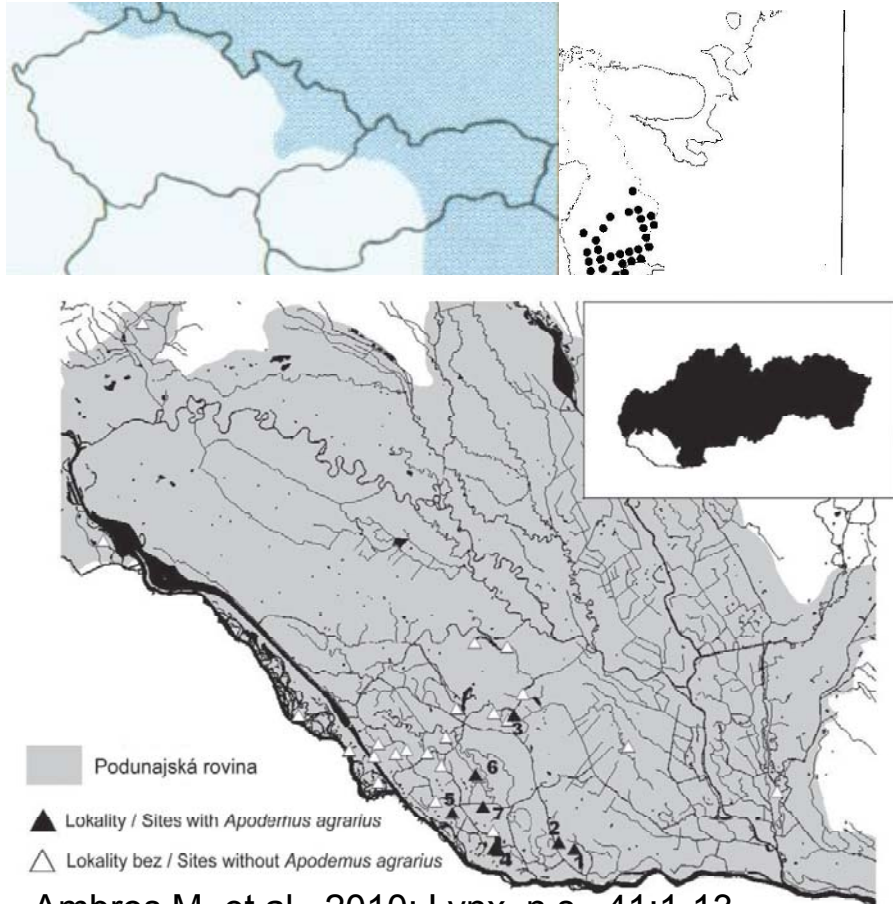
Apodemus microps Kratochvíl & Rosický,
1952 - myšice malooká
A. uralensis Pallas, 1811

- , - , -

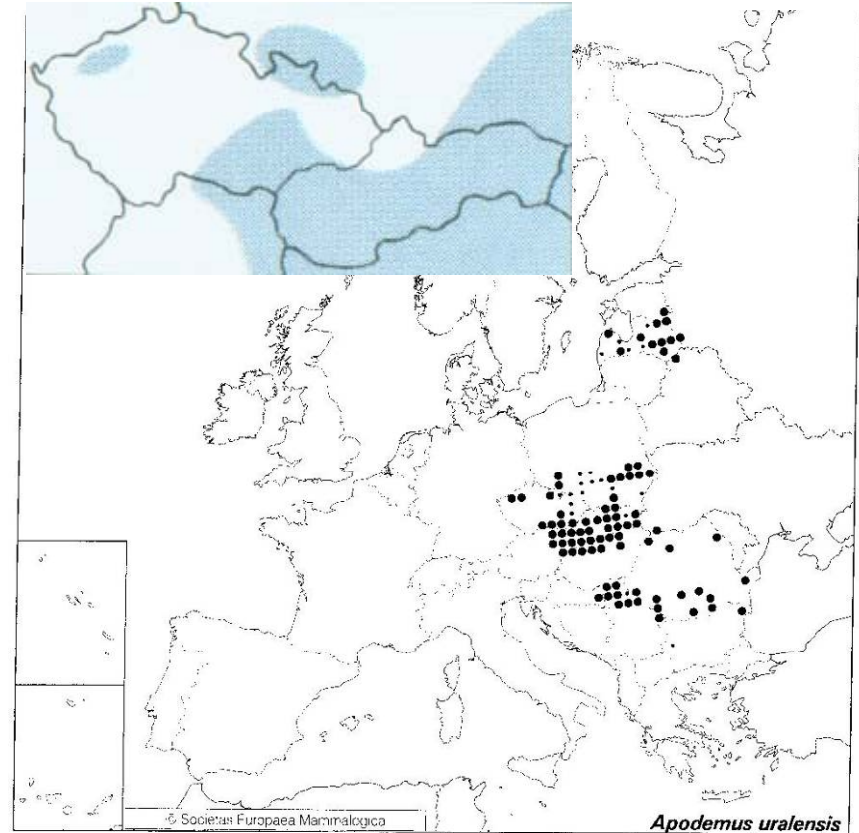
- , - , -

Apodemus agrarius - myšice temnopásá

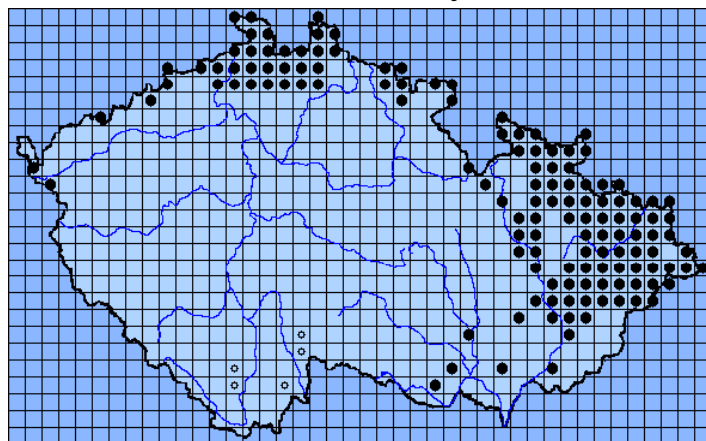

Ambros M. et al., 2010: Lynx, n.s., 41:1-13

Apodemus microps - myšice malooká

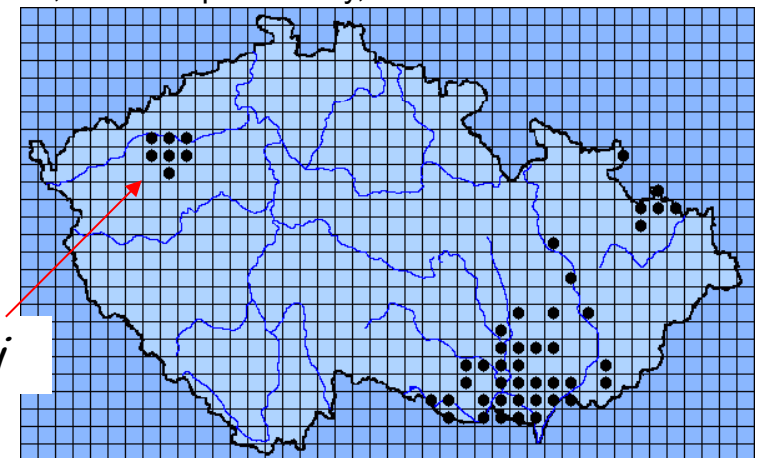
Teplé nížiny, v Čechách ostrůvkovitě, Morava a Slezsko, nížiny Slovenska, snad i Západní Tatry, známa až z J-Uralu.

22%

8%

A. microps cimrmani

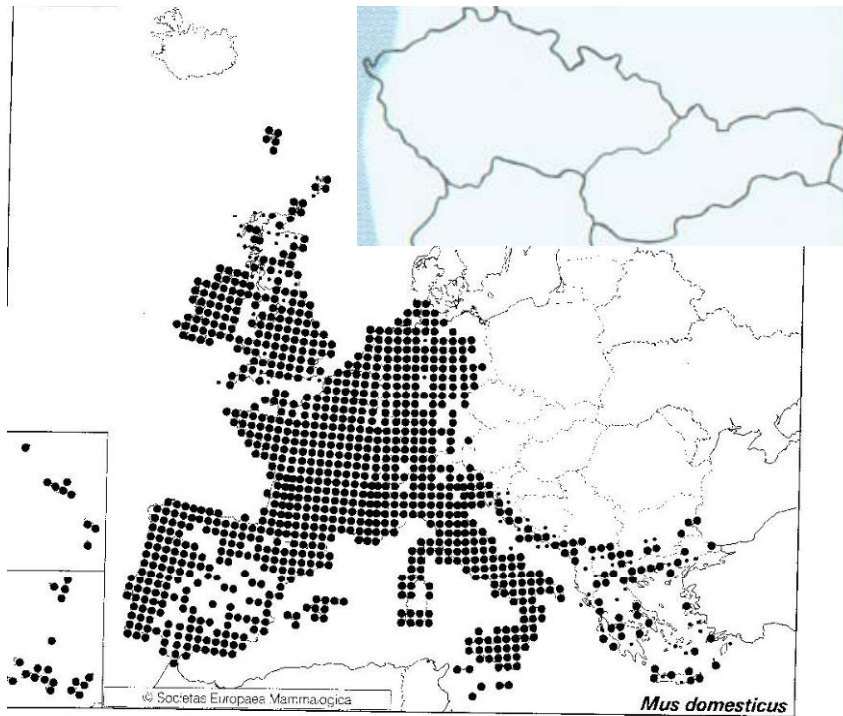
Mus musculus domesticus Ruddy, 1772
- myš západoevropská

Mus musculus musculus Linnaeus, 1758 - myš domácí

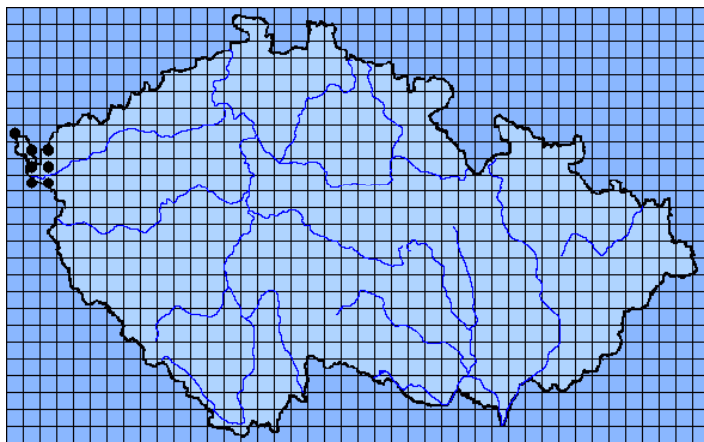

Mus musculus domesticus Ruddy,
1772 - myš západoevropská

ther information

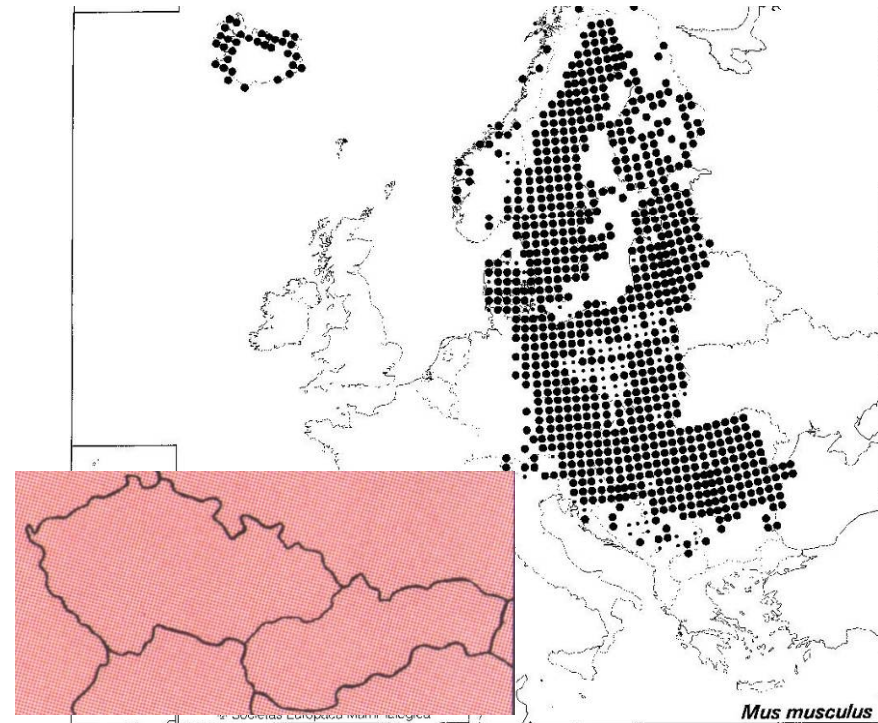
Literature

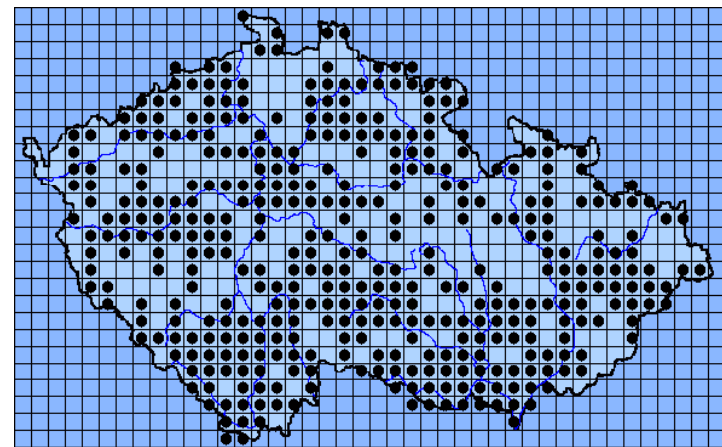
Okolí Aše a Chebu, synantrop

2%

Mus musculus musculus Linnaeus,
1758 - myš domácí

63%

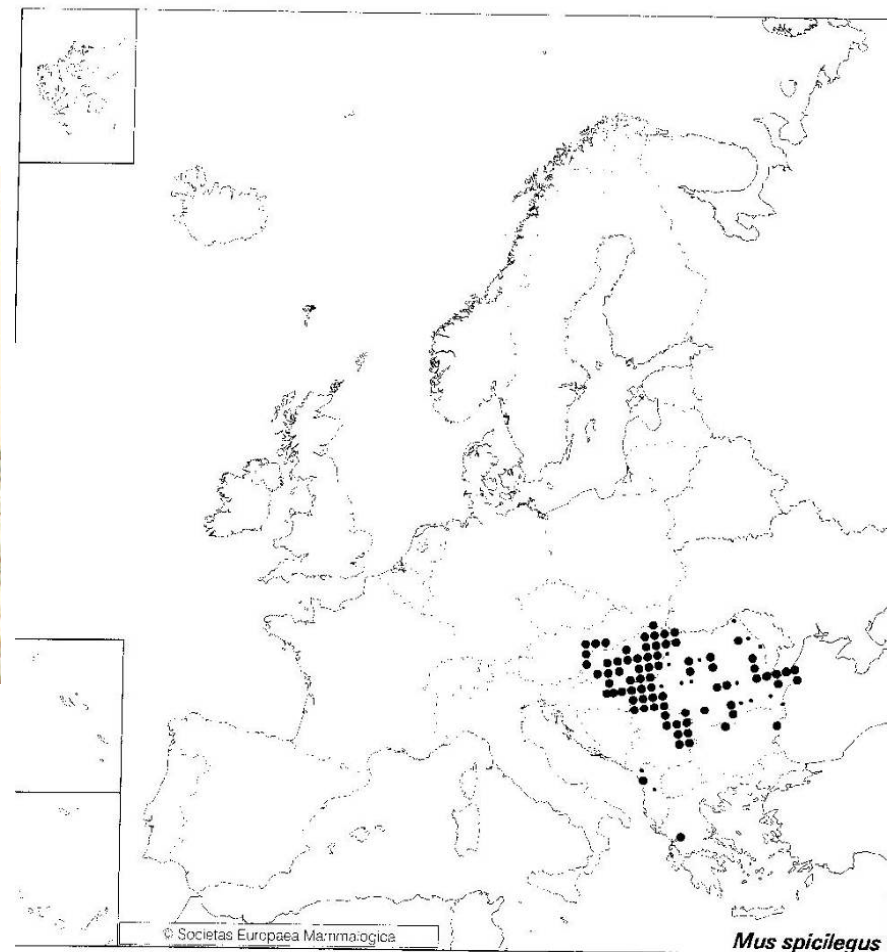
Všude, ze stepí J Evropy a Asie, šíření se zemědělstvím

Mus spicilegus Petenyi, 1882
- myš panonská

JZ Slovensko od Komárna po Nitru a Levice, Košická kotlina,
stepní druh, kupky (kurgančiky, 80 cm x 40 cm), pole, úhory,
kupky na podzim

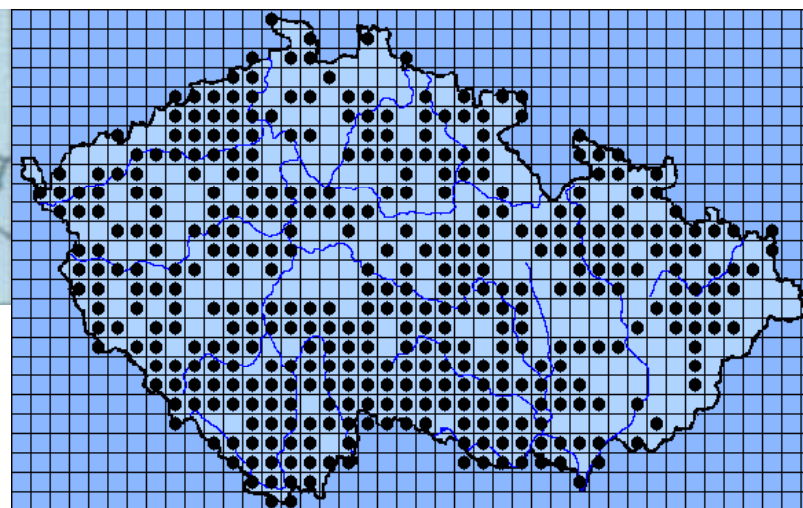
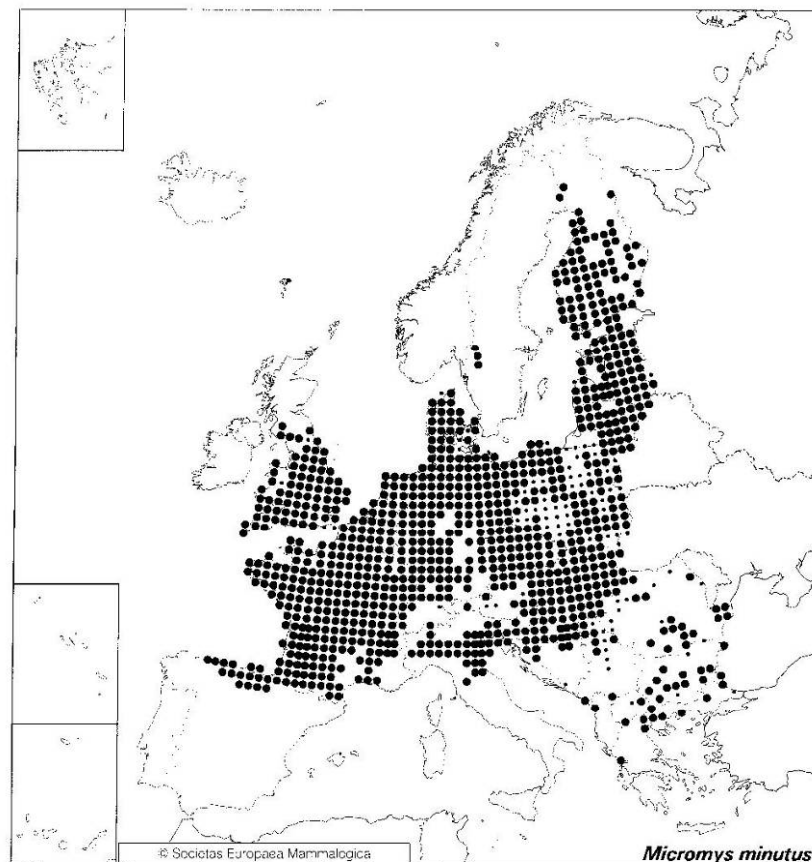

Micromys minutus (Pallas, 1771) - myška drobná

- , - , -

64%

Nížiny u vod, rákosiny, louky, lužní lesy, kulovitá nadzemní hnízda až 1m nad zemí, v zimě ve stožích i norách jiných hlodavců

Rattus rattus (Linnaeus, 1758)
- krysa obecná

Rattus norvegicus (Berkenhout, 1769)
- potkan

Rattus norvegicus
© Biopix.dk: JC Schou

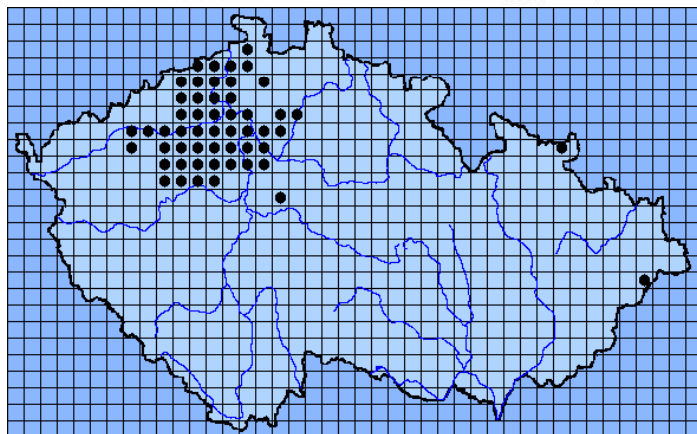
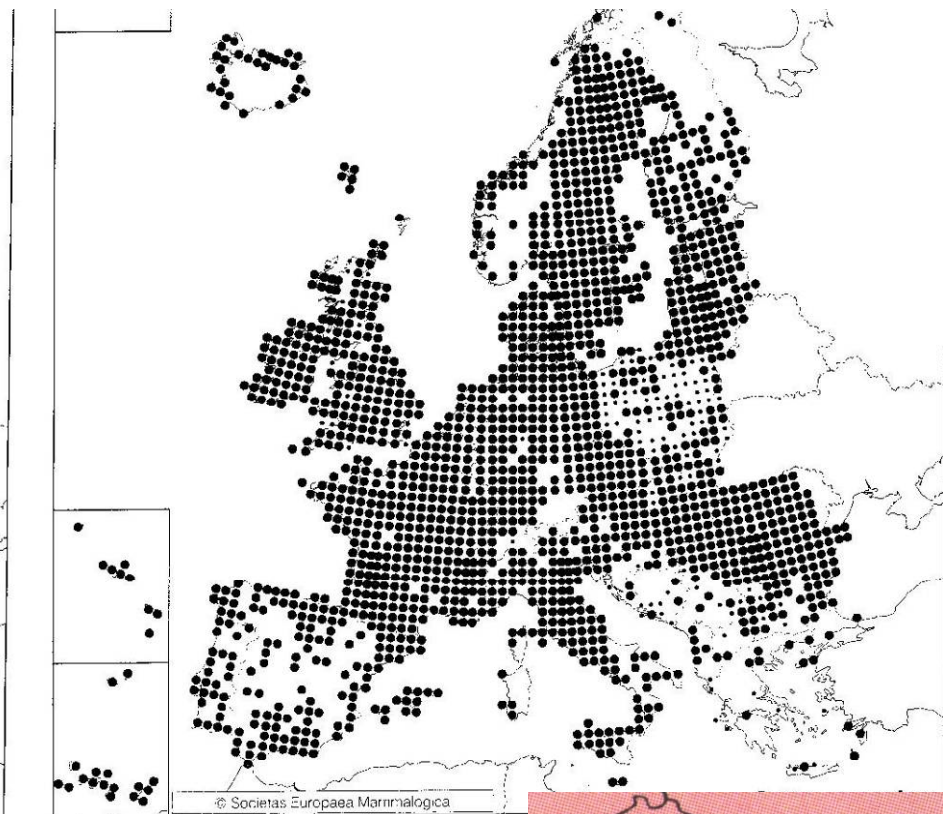
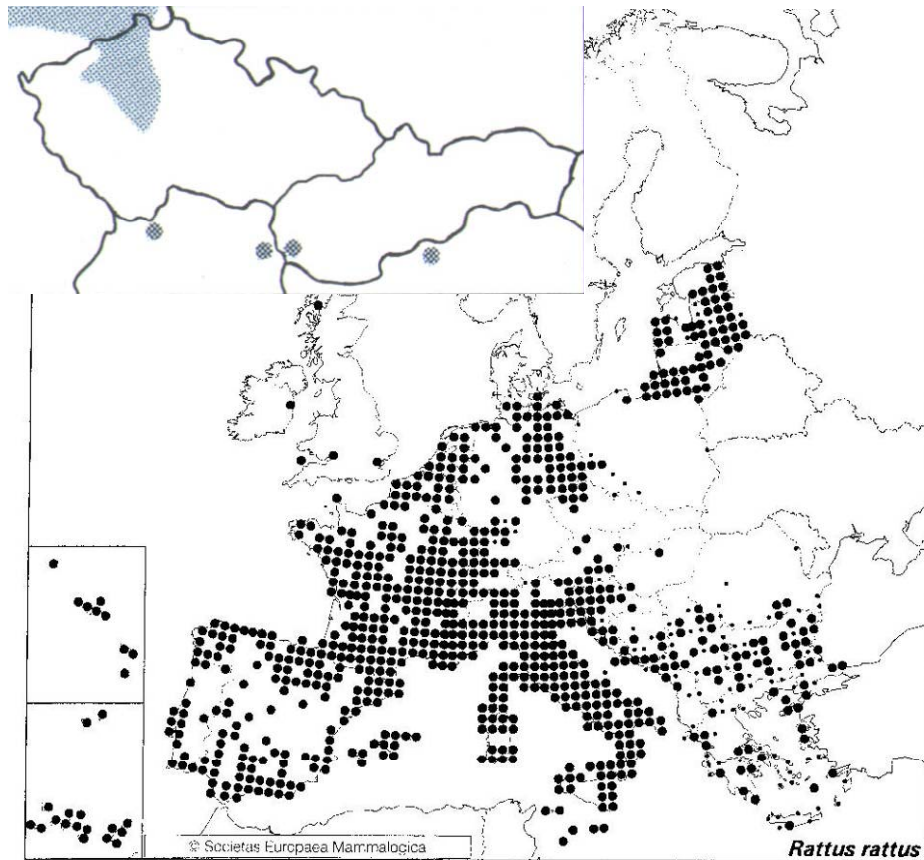
Rrat - Z J-Asie, synantrop, v Evropě již 2-3000 let, na konci středověku z Evropy vymizela, i díky potkanovi, opět od 1929 (Praha), zavlečení lodní dopravou po Labi, šíření 1945-1991 - okolí Labe, Ohře, Vltavy od Děčína po Prahu a MB, v SR - Bratislava - přístav (50. leta 20. st.)
Uvnitř budov - půdy, suchá skladiště, fytofág

Rnor - bažinaté obl. V-Asie, šíření potkana až po kryse - kanalizace ve městech, od 18. stol., loví i myši, dobře plave, šplhá, klany, omnivor

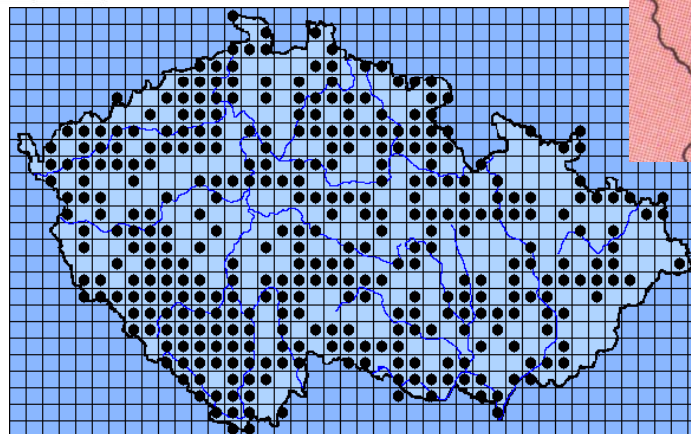

Rattus rattus (Linnaeus, 1758)
- krysa obecná

Rattus norvegicus (Berkenhout, 1769)
- potkan

9%

57%

Sicista betulina Pallas, 1779
- myšivka horská

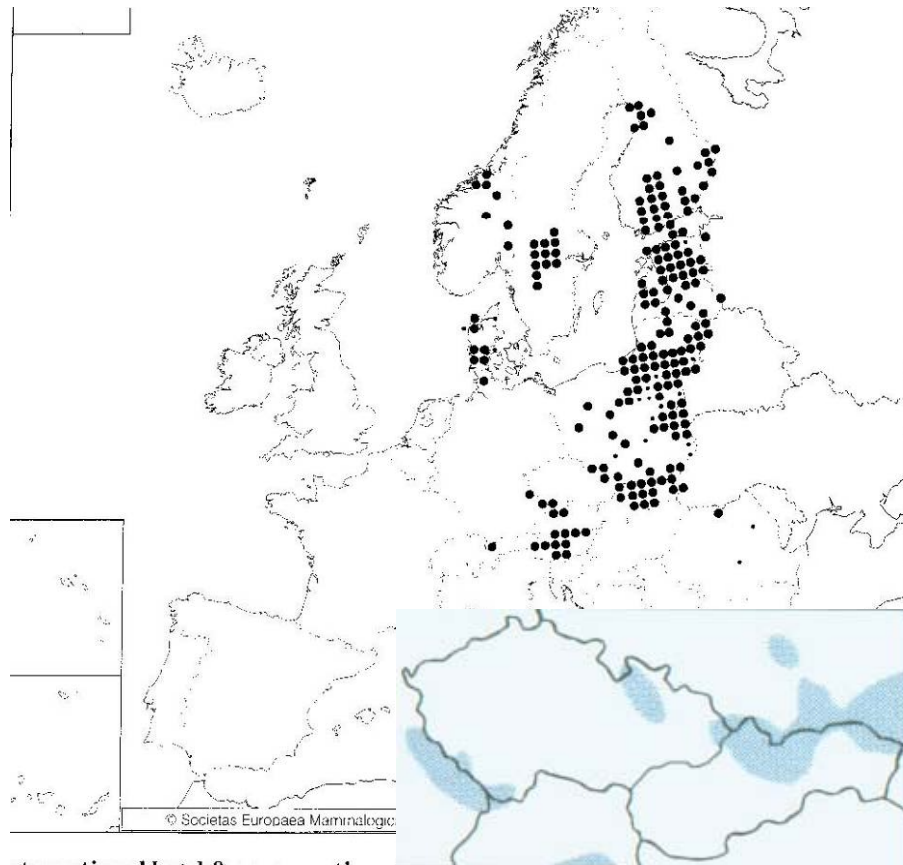

Sicista subtilis (Pallas, 1773)
- myšivka stepní

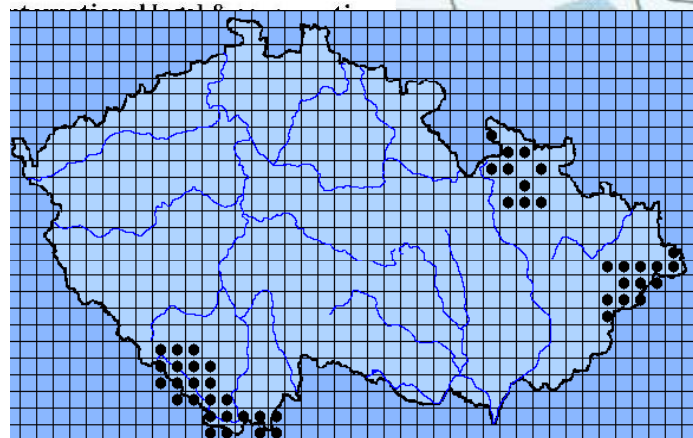
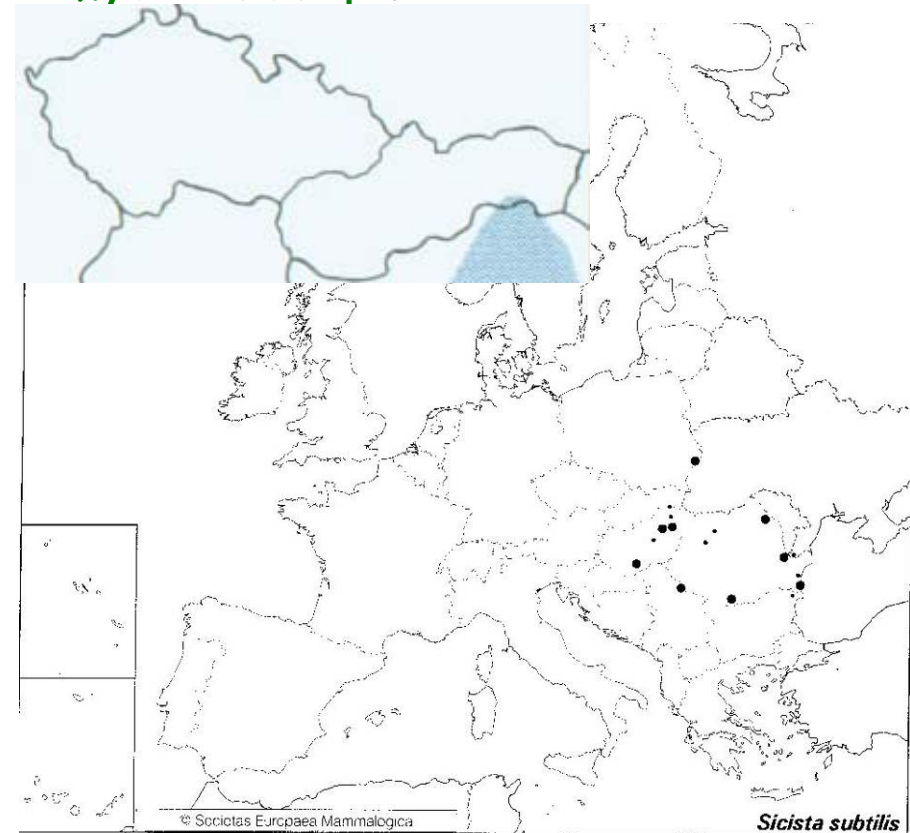

VU, NT, SO

Sicista betulina Pallas, 1779
- myšivka horská

Sicista subtilis (Pallas, 1773)
- myšivka stepní

Sbet: Hory - Šumava, Novohradské h., Rychlebské h., Králický Sněžník, Jeseníky, Beskydy; Slovenské Beskydy, Fatra, Nízké Tatry, Tatry, Slovenské rudohoří, Východní Karpaty; vlhká stanoviště

Ssub: jen 1x na Slovensku 3.9.1935 u Lubice, dnes jen v Maďarsku, v SV Rakousku vymřela

Lagomorpha - zajíci

Leporidae - zajícovití

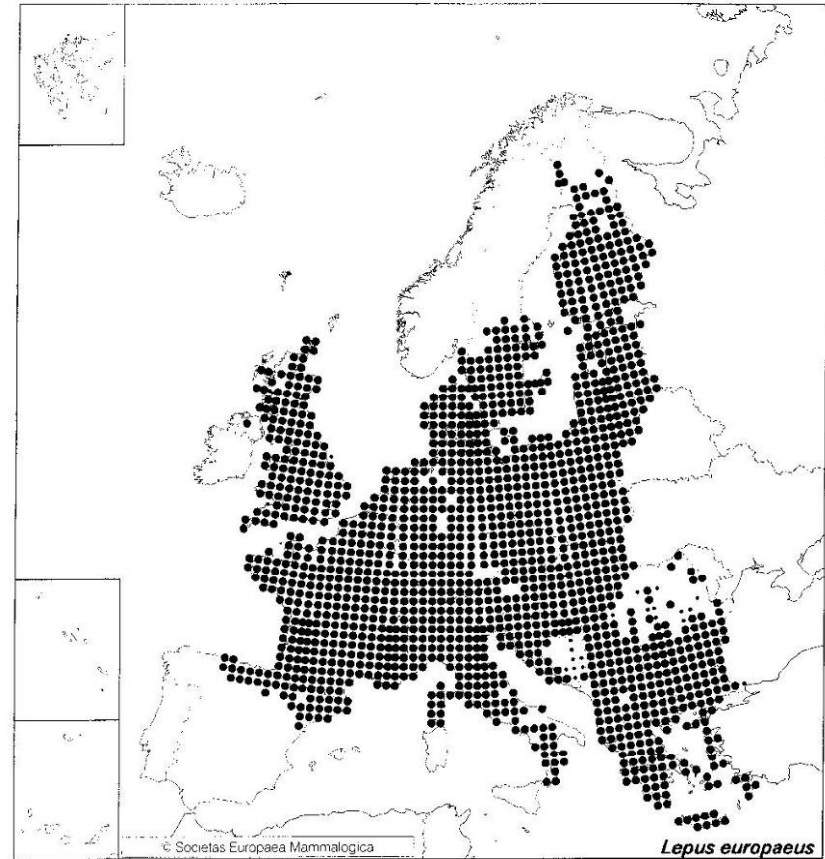
Lepus europaeus Pallas, 1778 - zajíc polní

Oryctolagus cuniculus (Linnaeus, 1758) - králík divoký

Lepus europaeus Pallas, 1778
- zajíc polní

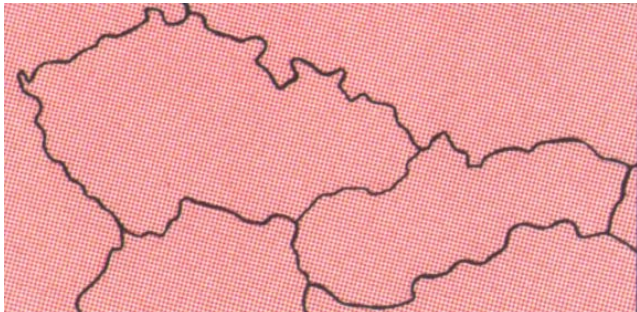
NT, -, -

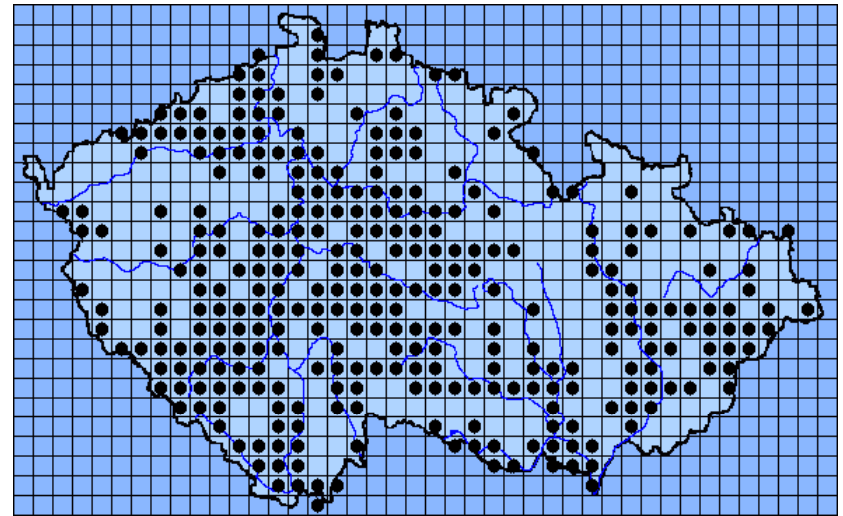
Středoevropský druh, preference otevřených biotopů v nižších nadm. výškách, superfetace, ještě v roce 1974 - roční odstřel v Československu přes 1 mil. ks., pak prudký pokles početnosti (choroby, nevhodný lov), dnes početnost ustálena, ale nižší než v 70. letech, regulovaný odstřel, dnes v ČR celkem asi 0,5 mil. ks, v SR asi 200 000 ks. Nebezpečí tularémie!
Tularémie: bakterie *Francisella tularensis* - zaječí mor

Lepus europaeus Pallas, 1778
- zajíc polní

50%

VÝVOJ POČETNOSTI POPULACE ZAJÍCE POLNÍHO V ČESKÉ REPUBLICCE
NA ZÁKLADĚ VYKAZOVANÉHO ODSTŘELU

Lepus europaeus Pallas, 1778
- zajíc polní

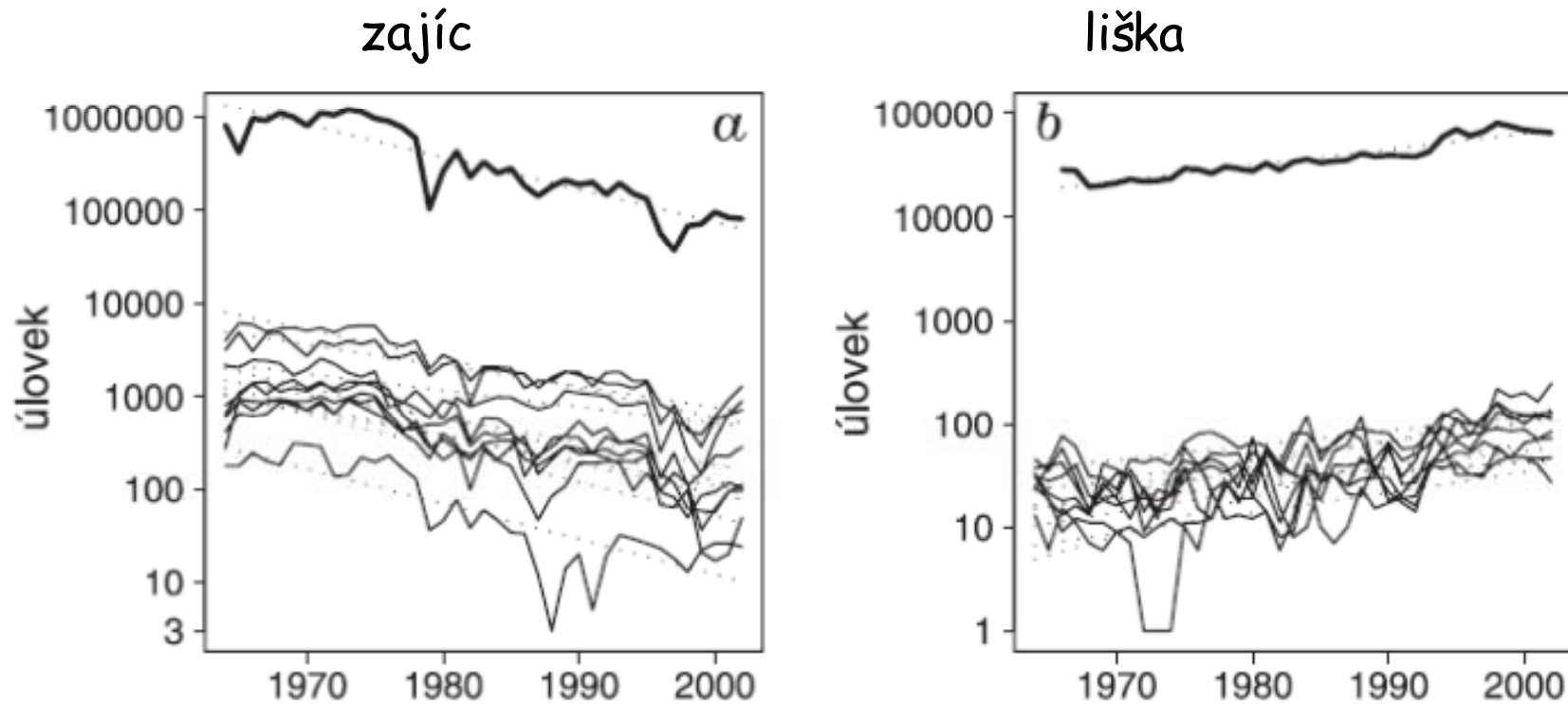
Lynx (Praha), n. s., 38: 89–97 (2007).

ISSN 0024–7774

Populační dynamika zajíce polního (*Lepus europaeus*) na střední Moravě

Brown Hare (*Lepus europaeus*) population dynamics in central Moravia
(Czech Republic)

Jiří ZBOŘIL¹, Blažena HLADÍKOVÁ² & Emil TKADLEC^{3,4}

nahoře ČR, dole Olomoucko

Oryctolagus cuniculus (Linnaeus, 1758) - králík divoký

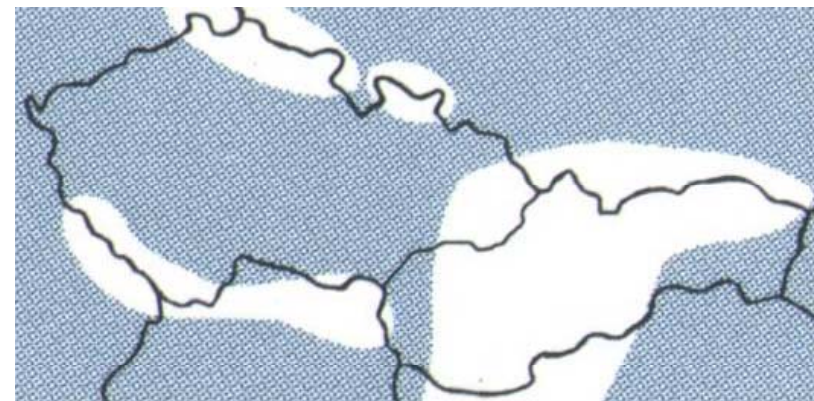
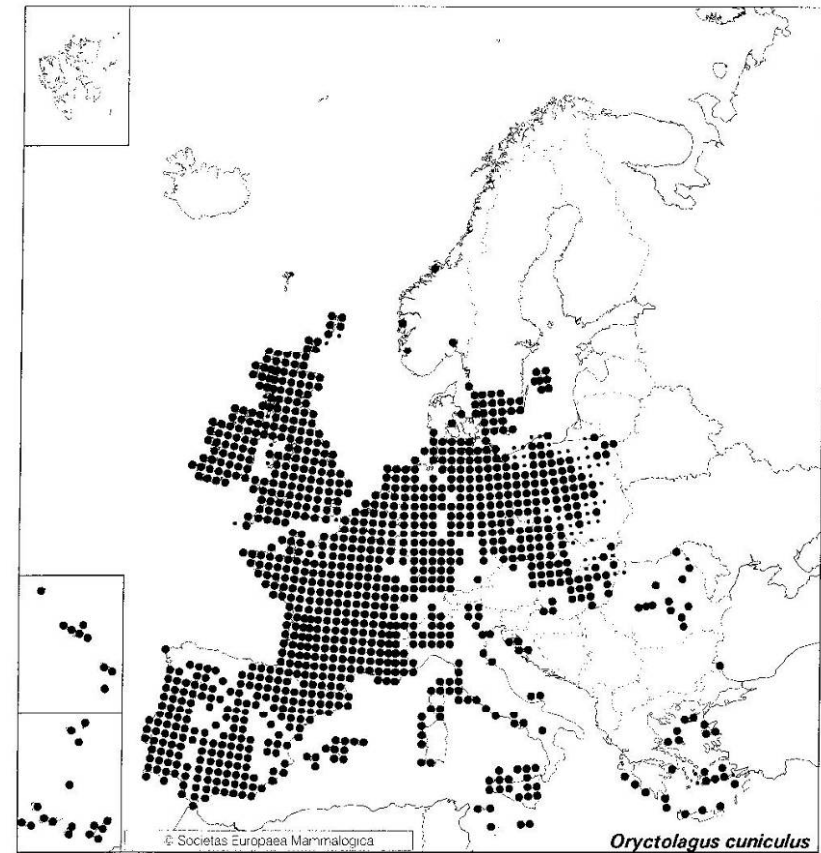
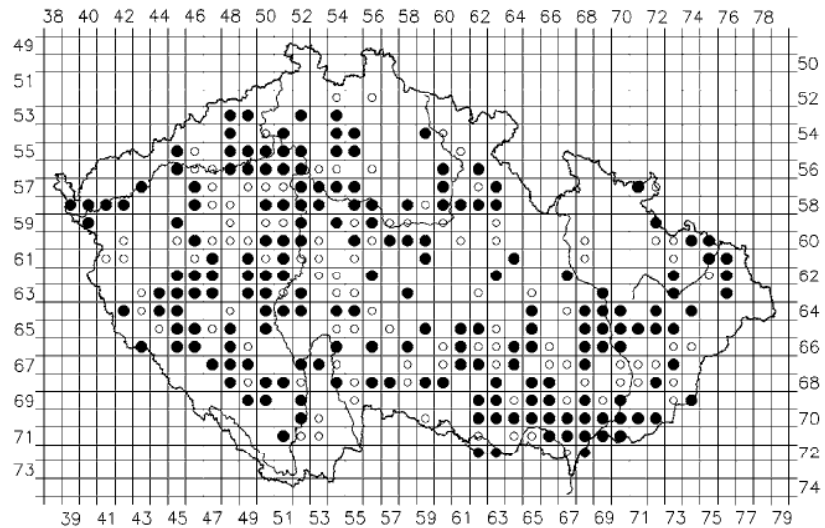
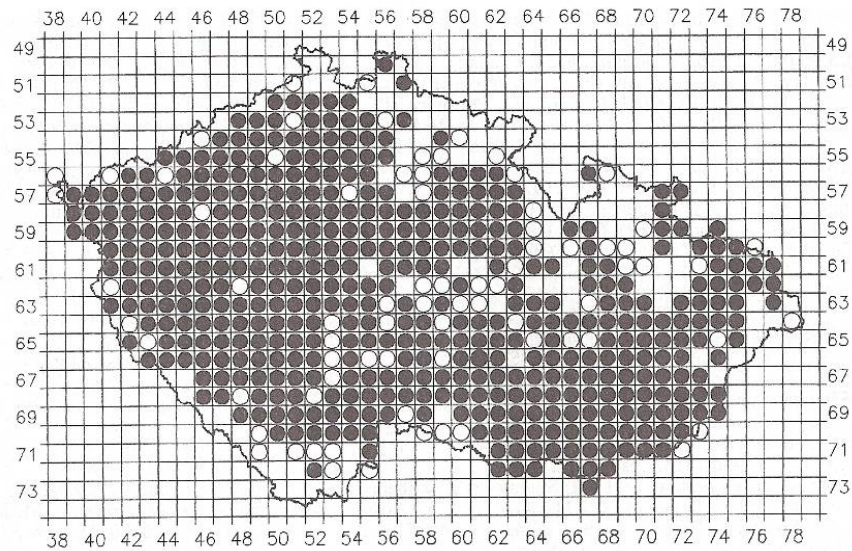

Allochtonní druh z mediteránu, ve středověku již ve volné přírodě stř. Evropy, do stř. Evropy ve 12.-13., stol., 1. zmínky v 16. století (přemnožení), dnešní rozšíření od 19. stol., teplá suchá místa s písčitou půdou do středních poloh, skupinová teritoria, do 1952 - roční odstřel okolo 200 000 ks, **myxomatóza** - snižování početnosti, koncem 20. století místy vymizel nebo je vzácný, v ČR v r. 1999 odstřel 231 kus, v SR v r. 2001 stav 705 ks, odstřel 84 ks.

Myxomatóza: virové onemocnění, králičí mor

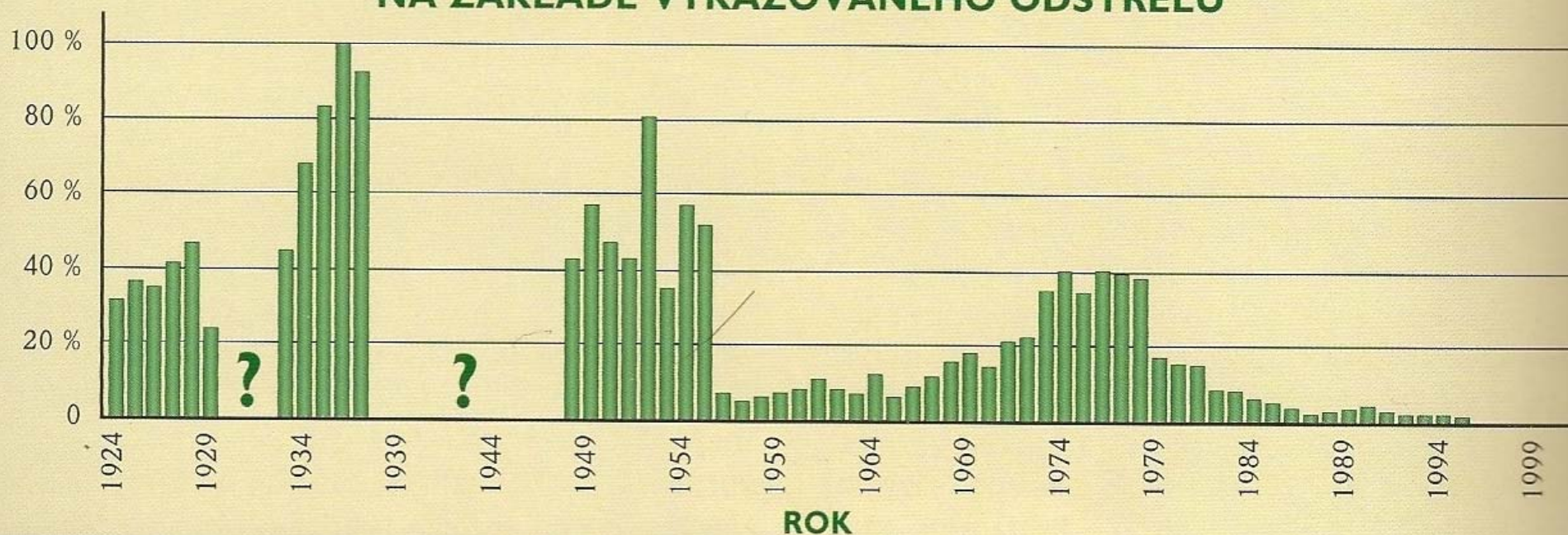
Oryctolagus cuniculus (Linnaeus, 1758) - králík divoký

71%

Obr. 1. Výskyt králíka divokého (*Oryctolagus cuniculus*) v České republice v letech 2005–2006 (● – stálý výskyt, ○ – nepravidelný výskyt).

VÝVOJ POČETNOSTI POPULACE KRÁLÍKA DIVOKÉHO V ČESKÉ REPUBLICĚ NA ZÁKLADĚ VYKAZOVANÉHO OdstřELU

Lynx (Praha), n. s., 39(1): 5–23 (2008).

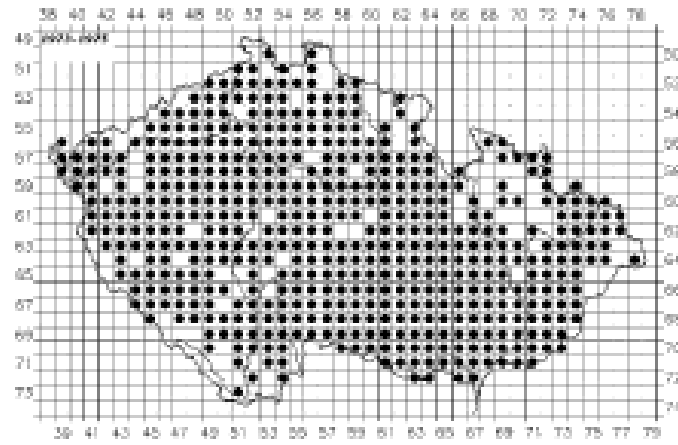
ISSN 0024–7774

Změny v rozšíření králíka divokého (*Oryctolagus cuniculus*) na území České republiky (Lagomorpha: Leporidae)

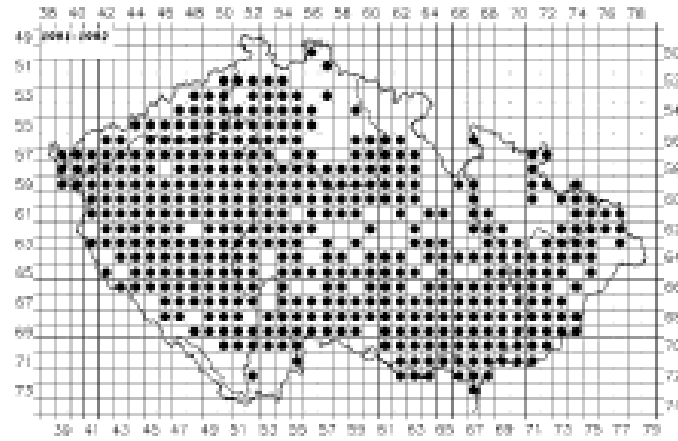
Changes in the distribution of the Wild Rabbit (*Oryctolagus cuniculus*) over the territory of the Czech Republic (Lagomorpha: Leporidae)

Miloš ANDĚRA¹ & Jaroslav ČERVENÝ^{2,3}

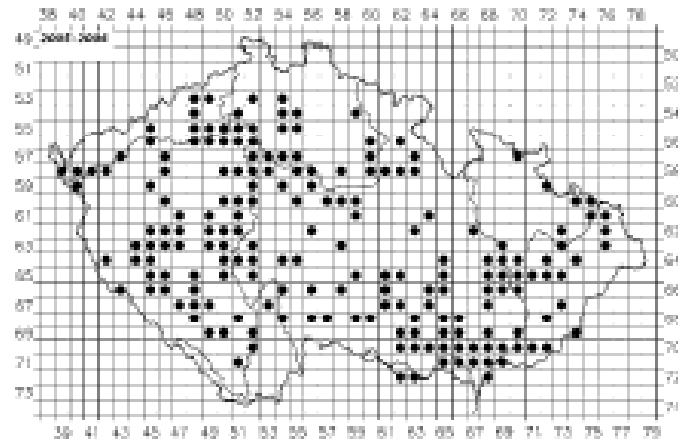
1973-1975

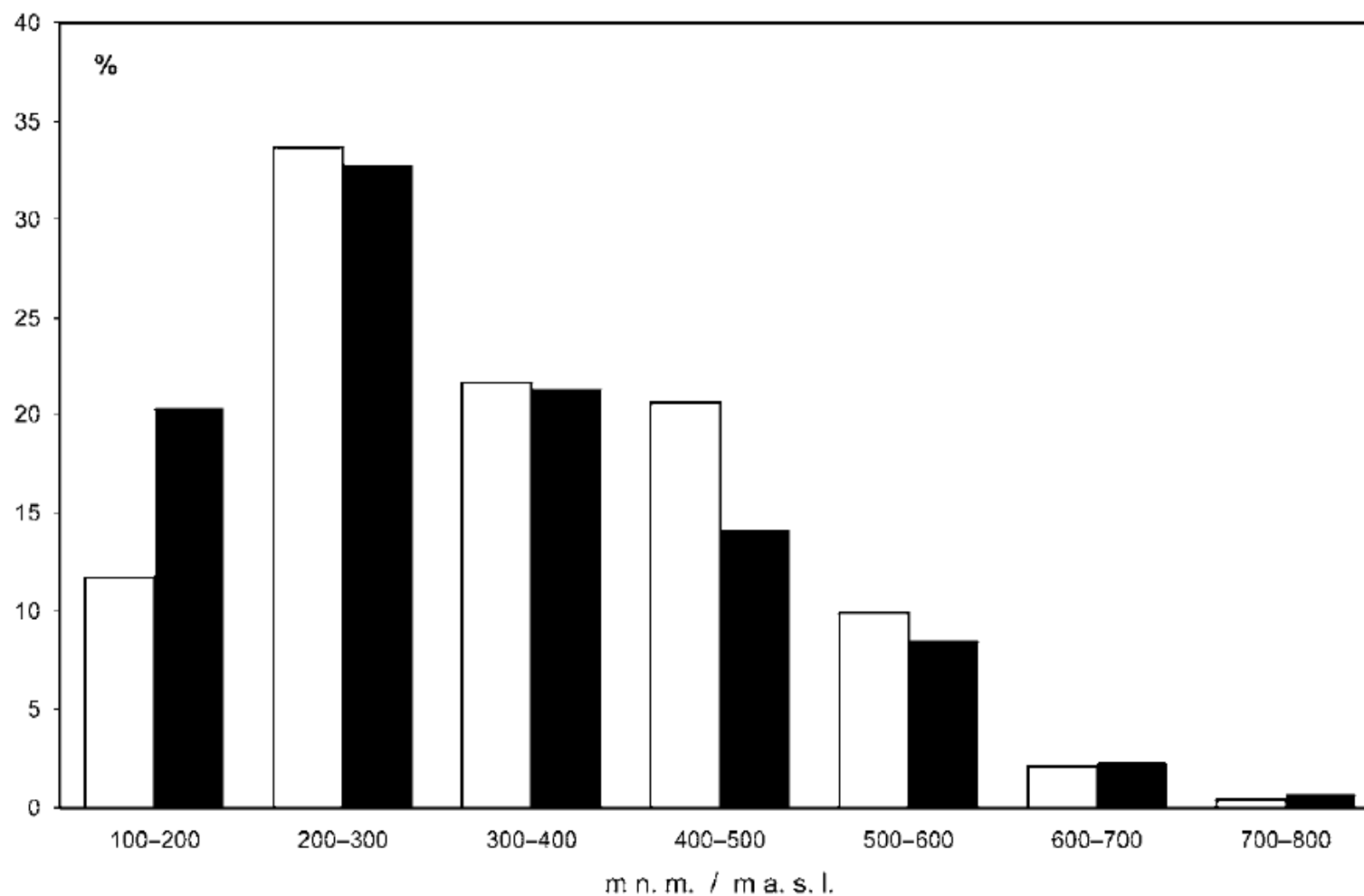

1991-1992

2005-2006

Obr. 2. Distribuce lokalit výskytu králíka divokého (*Oryctolagus cuniculus*) v České republice podle nadmořské výšky (bílé sloupce – 1991–1992, černé sloupce – 2005–2006).